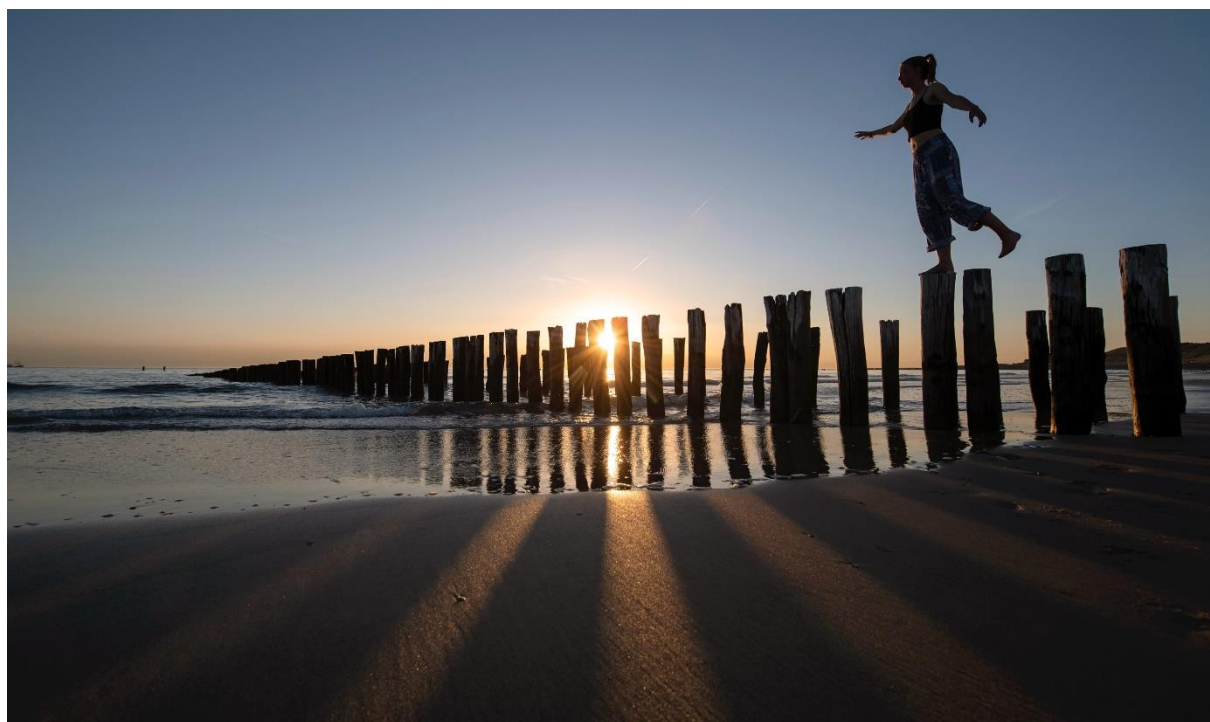

Eindrapportage

Consultatie Zeeuwse inwoners kansen en voorwaarden kernenergie

Opdrachtgever: Provincie Zeeland
Datum: 29 november 2023

Opdrachtnemer: De Participatiestrategie
, Coöperatie ZeelandBruist

Leeswijzer

Voor u ligt het rapport dat door De Participatiestrategie en ZeelandBruist in opdracht van de Provincie Zeeland is gemaakt.

Doel

In dit rapport zullen het proces en de resultaten van het consultatietraject onder Zeeuwse inwoners worden omschreven. Dit rapport dient als input voor Provincie Zeeland om te komen tot het opstellen van kansen en voorwaarden in het kader van de eventuele komst van twee nieuwe kerncentrales en de eventuele levensduurverlenging van de huidige kerncentrales in Borssele.

Opbouw eindrapportage

Deze eindrapportage bestaat uit drie gedeeltes.

Deel 1: Achtergrond, context en methode

Het eerste gedeelte zal de context van deze opdracht omschrijven, welke bestaat uit een toelichting van de opdrachtomschrijving en participatiestrategie. Daarnaast wordt toegelicht op welke wijze het consultatietraject voor Zeeuwse inwoners is uitgevoerd.

Deel 2: Opbrengst consultatietraject Zeeuwse inwoners

In het tweede deel van deze rapportage worden de opbrengsten van dit consultatietraject omschreven.

Deel 3: Communicatie, representativiteit en aanbevelingen

Het derde deel van deze rapportage bestaat uit aanbevelingen voor het vervolgproces.

Bijlagen

In de bijlagen kan een overzicht van de opbrengsten worden teruggevonden, waarop het tweede deel van deze eindrapportage is gebaseerd.

Inhoudsopgave

LEESWIJZER	- 2 -
SAMENVATTING	- 4 -

DEEL 1: ACHTERGROND, CONTEXT EN METHODE..... - 6 -

1.1. INLEIDING.....	- 6 -
1.1.1 ACHTERGROND EN CONTEXT	- 6 -
1.1.2 DOELSTELLING RAPPORT	- 6 -
1.1.3 RELEVANTIE EN BELANG RAPPORT	- 6 -
1.2. HET CONSULTATIETRAJECT	- 7 -
1.2.1. OPDRACHTOMSCHRIJVING	- 7 -
1.2.2. PARTICIPATIESTRATEGIE	- 7 -
1.3. METHODE - CIRCLELYTICS.....	- 10 -
1.3.1 CIRCLELYTICS.....	- 10 -

DEEL 2: OPBRENGSTEN CONSULTATIETRAJECT ZEEUWSE INWONERS..... - 12 -

1.2. OPBRENGSTEN CONSULTATIE	- 12 -
1.2.1. WERKWIJZE VERWERKEN VAN DATA	- 12 -
2.2 OPBRENGST VRAAG 1.....	- 12 -
2.2.1. RUST EN RUIMTE	- 12 -
2.2.2. LEEFBAARHEID EN NATUUR.....	- 13 -
2.2.3. KLEINSCHALIGHEID EN WOONOMGEVING.....	- 14 -
2.3. OPBRENGST VRAAG 2.....	- 15 -
2.3.1. INDUSTRIE, KERNENERGIE EN DUURZAAMHEID.....	- 15 -
2.3.2. LEEF-, WERK- EN WOONKLIMAAT	- 15 -
2.3.3. NATUUR EN BALANS	- 16 -
2.4. OPBRENGST VRAAG 3.....	- 17 -
2.4.1. OVERHEID EN INWONER	- 17 -
2.4.2. INVESTEREN EN RISICO'S	- 17 -
2.4.3. PARTICIPATIE, COMMUNICATIE EN DRAAGVLAK.....	- 18 -
2.4.4. NATUUR EN ECONOMIE.....	- 19 -

DEEL 3: COMMUNICATIE, REPRESENTATIVITEIT EN AANBEVELINGEN..... - 21 -

3.1 COMMUNICATIE.....	- 21 -
3.2 REPRESENTATIVITEIT VAN HET CONSULTATIETRAJECT	- 21 -
3.3. AANBEVELINGEN.....	- 21 -

4. BIJLAGEN..... - 23 -

BIJLAGE 1: GEDETAILLEERDE UITWERKING OPBRENGSTEN CONSULTATIERONDE	- 23 -
BIJLAGE 2: PARTICIPATIE LADDER ARNSTEIN.....	48
BIJLAGE 3 BEREIK COMMUNICATIECAMPAGNE.....	49

Samenvatting

De Participatiestrategie en ZeelandBruist hebben in opdracht van de Provincie Zeeland het consultatietraject met de Zeeuwse inwoners uitgevoerd rondom kansen en voorwaarden voor (meer) kernenergie in Zeeland. Dit rapport geeft inzage in de totstandkoming van deze consultatie, de opgehaalde resultaten en de daarvan afgeleide aanbevelingen. De resultaten bieden de Provincie Zeeland inzage in wat inwoners belangrijk vinden als de Rijksoverheid besluit om de huidige kerncentrale langer open te houden en/of er twee kerncentrales bij gaat bouwen in Borssele. De opbrengsten helpen de Provincie Zeeland bij het samenstellen van een pakket voorwaarden en kansen dat de Provincie aan het Rijk gaat voorleggen.

Leidende principes

De volgende leidende principes zijn gebruikt om tot een goede participatiestrategie te komen:

- Dit consultatietraject betreft geen draagvlakonderzoek. De vraag 'wel of geen kernenergie' wordt niet gesteld.
- Niet alle Zeeuwen hoeven deel te nemen aan de consultatie, maar ze moeten wel de kans krijgen.
- Participatiemogelijkheden moeten bekend, bereikbaar en toegankelijk zijn.
- De consultatie moet zo veel mogelijk perspectieven opleveren.
- Het doel van de consultatie moet duidelijk en objectief zijn.
- De ambities/thema's en kernwaarden van de Zeeuwse Omgevingsvisie vormen de basis voor de consultatie.

Vanuit de leidende principes zijn de volgende vragen geformuleerd voor dit consultatietraject:

1. Wat vind je zo fijn aan Zeeland? Omschrijf dit in je eigen woorden en denk aan bijvoorbeeld wonen, werken en vrijetijdbesteding.
2. De Provincie is al aan de slag met deze thema's (hierbij werd gerefereerd naar de Zeeuwse Omgevingsvisie). Op welke van de vier thema's moet er volgens jou EXTRA ingezet worden als de huidige kerncentrale langer openblijft en er twee bijkomen? Kies er één, en geef aan waarom die belangrijk is voor jou.
3. Heb jij nog goede ideeën of is er verder nog iets dat je kwijt wil aan de Provincie wat kan helpen bij het opstellen van kansen en voorwaarden?

Er is gekozen om te werken met de onlinetool van CircleLytics. Deze zorgt voor verwerking en analyse van de aangedragen informatie (kwalitatieve data).

Deelname aan de consultatie

In de periode van de consultatie (2 tot en met 27 oktober 2023) zijn er ruim 8000 unieke bezoekers op de pagina zeeland.nl/kernenergie geweest. Een selectie van deze bezoekers heeft 2114 keer op de consultatielink geklikt (26%, we kunnen niet zeggen of dit unieke bezoekers zijn). Nadat op de link geklikt is, hebben 1385 deelnemers de consultatie ook daadwerkelijk ingevuld (respons ratio van 65,5%, hierbij spreken we niet over unieke personen omdat we aannemen dat sommige deelnemers zowel aan ronde 1 als aan ronde twee hebben deelgenomen).

Het algoritme van CircleLytics maakt bij iedere vraag overzichten van de zogenaamde top 5, bottom 5 en 5 stellingen die opvallen op basis van de validatieronde. Met validatieronde wordt de tweede vragenronde bedoeld.- Deze extra ronde meet steun of afwijzing van deelnemers op de (geschreven)

antwoorden uit de eerste ronde. Bovendien zorgt deze validatieronde ervoor dat deelnemers van elkaars antwoorden leren en voortschrijdend inzicht verwerven. Dit zorgt voor een hogere betrouwbaarheid van de opbrengsten. - Op basis van deze overzichten en de meest gebruikte woorden en onderwerpen zijn er clusters samengesteld. Deze clusters geven de meest voorkomende onderwerpen weer per gestelde vraag.

De opbrengst in clusters

De clusters vormen samen de opbrengst van het consultatietraject onder de Zeeuwse inwoners. De volgorde van clusters is willekeurig.

Vraag 1: Wat vind je zo fijn aan Zeeland? Omschrijf dit in je eigen woorden en denk aan bijvoorbeeld wonen, werken en vrijetijdbesteding.

Cluster 1.1: Rust en Ruimte

Cluster 1.2: Leefbaarheid en Natuur

Cluster 1.3: Kleinschaligheid en Woonomgeving

Vraag 2: De Provincie is al aan de slag met deze thema's. Op welke van de vier thema's moet er volgens jou EXTRA ingezet worden als de huidige kerncentrale langer openblijft en er twee bijkomen? Kies er één, en geef aan waarom die belangrijk is voor jou.

Cluster 2.1: Industrie, Kernenergie en Duurzaamheid

Cluster 2.2: Leef-, werk- en woonklimaat

Cluster 2.3: Natuur en Balans

Vraag 3: Heb jij nog goede ideeën of is er verder nog iets dat je kwijt wil aan de provincie wat kan helpen bij het opstellen van kansen en voorwaarden?

Cluster 3.1: Overheid en Inwoner

Cluster 3.2: Investeren en Risico's

Cluster 3.3: Participatie, Communicatie en Draagvlak

Cluster 3.4: Natuur en Economie

Representativiteit

Het leidende principe was dat iedere Zeeuw de kans moest krijgen om deel te nemen. De te consulteren doelgroep was de Zeeuwse inwoner. Met de online tool, een brede communicatiecampagne én inloopsessies voor minder digitaal vaardige mensen is aan dit principe voldaan. Over de representativiteit van deze consultatieronde valt geen uitsluitsel te geven, omdat het consultatietraject vanwege AVG-redenen volledig anoniem is uitgevoerd.

Advies vervolgtraject

Het advies is om het uiteindelijke pakket van concreet uitgewerkte kansen en voorwaarden aan de Zeeuwse inwoner voor te leggen, hierbij opnieuw gebruik makend van consultatie als participatievorm. Dit bevordert de transparantie en versterkt het vertrouwen. Daarnaast biedt het de Provincie de mogelijkheid om te toetsen of de geformuleerde kansen en voorwaarden door de Zeeuwse inwoners worden gedragen.

Deel 1: Achtergrond, context en methode

1.1. Inleiding

1.1.1 Achtergrond en context

Het Rijk ziet kernenergie als een middel om de doelen van het klimaatakkoord van Parijs te behalen en onderzoekt momenteel de mogelijkheden om de huidige kerncentrale in Borssele langer open te houden, evenals de mogelijke bouw van twee nieuwe kerncentrales op die locatie. Het uiteindelijke besluit hierover wordt genomen door het Rijk. De Provincie Zeeland heeft hier geen zeggenschap over. Provincie Zeeland vindt dat de eventuele komst van twee nieuwe kerncentrales en het eventueel langer openhouden van de huidige kerncentrale in Borssele veel impact heeft op de regio. Daarom wil Provincie Zeeland voorwaarden stellen aan de eventuele doorgang van deze ontwikkelingen en is in het kader hiervan een consultatietraject gestart. Naast het stellen van voorwaarden wil Provincie Zeeland ook kansen benutten die deze ontwikkelingen met zich meebrengt.

Provincie Zeeland richt zich in het consultatietraject op een breed publiek en heeft twee benaderingen gekozen:

1. Het voeren van gesprekken met een afvaardiging van het Zeeuwse bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, medeoverheden en jongerenplatform 'Jouw Zeeland'. Dit is uitgevoerd door de Provincie Zeeland.
2. Het houden van een participatietraject onder de inwoners van Zeeland. Dit consultatietraject is in opdracht van de Provincie Zeeland uitgevoerd door De Participatiestrategie en ZeelandBruist.

Naast Provincie Zeeland heeft de gemeente Borsele een eigen traject doorlopen dat zich richt op haar eigen inwoners. Daaruit zijn de 'Borselse voorwaarden' gekomen die zijn opgesteld door middel van een Burgerberaad, waarin burgers met elkaar voorwaarden bepalen.

1.1.2 Doelstelling rapport

De Participatiestrategie en ZeelandBruist hebben in opdracht van de Provincie Zeeland het consultatietraject onder de Zeeuwse inwoners uitgevoerd. Dit rapport geeft inzicht in de totstandkoming van de consultatie van de Zeeuwse inwoners, de opgehaalde resultaten en de aanbevelingen.

1.1.3 Relevantie en belang rapport

De resultaten bieden de Provincie Zeeland inzicht in wat inwoners belangrijk vinden als de Rijksoverheid besluit om de huidige kerncentrale langer open te houden en er twee kerncentrales bij komen in de provincie. De opbrengsten helpen de Provincie Zeeland bij het samenstellen van een pakket voorwaarden en kansen dat zij aan het Rijk gaat voorleggen. De opbrengsten van deze consultatie zijn één deel waaruit de Provincie kan putten. De andere delen zijn de resultaten van de hierboven genoemde gesprekken met jongeren, andere overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

1.2. Het Consultatietraject

1.2.1. Opdrachtschrijving

In mei 2023 zijn De Participatiestrategie en ZeelandBruist gevraagd om de Provincie Zeeland te adviseren in het participatieproces 'kansen en voorwaarden kernenergie in Zeeland'. Als basis voor deze samenwerking diende het door de Provincie opgestelde consultatieplan met daarin de kernopdracht: het consulteren van de Zeeuwse inwoners over kansen en voorwaarden bij het langer openhouden van de huidige kerncentrale en de mogelijke bouw van twee nieuwe centrales.

Het gevraagde resultaat was een uitvoeringsplan 'consultatie randvoorwaarden kernenergie'. De opbrengsten hiervan zijn de basis voor het pakket voorwaarden en kansen voor de mogelijke komst van twee nieuwe kerncentrales en het langer open houden van de huidige kerncentrale.

De onderwerpen uit de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 (bron: [Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 | provincie Zeeland](#)) zijn gekozen als basis voor de consultatie. In deze Omgevingsvisie heeft de Provincie Zeeland haar doelen en ambities voor de lange termijn vastgelegd. Deze visie is op participatieve wijze tot stand gekomen in samenwerking met de brede Zeeuwse omgeving en in 2022 goedgekeurd door Provinciale Staten.

In de Zeeuwse Omgevingsvisie zijn de volgende ambities/thema's en kernwaarden benoemd.

Ambities en thema's:

- Uitstekend wonen, werken en leven in Zeeland
- Balans in de grote wateren en het landelijk gebied
- Een duurzame en innovatieve economie
- Klimaatbestendig en CO2-neutraal Zeeland

Kernwaarden:

- Genieten en opladen
- Waarderen en beschermen van het mooie Zeeuwse landschap
- We voelen ons verbonden met de historie
- Met als extra geformuleerde 'wens-kernwaarde': Passende werkgelegenheid en ontwikkelmogelijkheden voor iedereen in Zeeland.

De opdracht liep van mei 2023 tot en met november 2023.

1.2.2. Participatiestrategie

Niveau van Participatie

Het is zaak dat belanghebbenden, in dit geval de inwoners van Zeeland, voldoende tijd hebben om een participatieproces te doorlopen. Participatieprocessen zijn menselijke processen waarbij tijd nodig is voor emoties, gedachten en standpunten. De complexiteit en relevantie van een participatieonderwerp beïnvloedt de betrokkenheid van inwoners. Daarbij bepaalt de individuele impact de mate van urgentie. Hoe hoger de mate van participatie op de ladder van Arnstein¹ (bron: Arnstein, 1969), hoe meer doorlooptijd het proces nodig heeft. Eén van de uitgangspunten bij zorgvuldige participatie is dat de overheid de burger serieus wil nemen door hem goed te informeren, ruime gelegenheid biedt om vragen te stellen, nieuwsgierig is naar kennis die burgers

¹ Ladder van Arnstein met niveaus van participatie, zie bijlage 1

hebben en naar de opvattingen die zij ontwikkelen of inbrengen en naar hun ideeën voor andere mogelijkheden.

Participatievorm

Er is gekozen een participatievorm die zoveel mogelijk perspectieven van de doelgroep ophaalt. De gekozen participatievorm is gericht op het voeren van een dialoog die te plaatsen is tussen consulteren en adviseren volgens de ladder van Arnstein¹ (bron: Arnstein, 1969). De trede van consulteren houdt in dat inwoners hun mening kunnen geven, maar deze niet persé hoeft worden meegenomen. De trede van adviseren gaat iets verder dan het consulteren. De mening van de inwoners wordt prominenter meegenomen dan bij de trede van consulteren. Echter geldt ook hier weer dat het advies niet opgevolgd hoeft te worden. Door het tijdspad van deze opdracht en om zoveel mogelijk Zeeuwse inwoners te bereiken is gekozen voor een digitale bevraging gecombineerd met inloopavonden waarbij Zeeuwse inwoners hebbe kunnen deelnemen aan het consultatietraject.

Ook is er rekening gehouden met de ambities en kernwaarden uit de Omgevingsvisie, welke als kader is gebruikt voor dit consultatietraject.

Vragen in het consultatietraject voor Zeeuwse inwoners moesten zowel op een begrijpelijk niveau als op individueel gevoelsniveau worden gesteld, rekening houdend met de complexiteit van het onderwerp. Het aanspreken van individuen op persoonlijk niveau met vragen als 'Wat vind jij belangrijk?' en 'Hoe kom je tot dit standpunt?' helpen om concreter te worden. Dit is vooral relevant bij een complex onderwerp, waarbij reacties gebaseerd kunnen zijn op individuele gevoelens zonder diepgaande inhoudelijke kennis.

Leidende principes

De volgende leidende principes zijn gebruikt om tot een goede participatiestrategie te komen:

- Dit consultatietraject betreft geen draagvlakonderzoek omtrent het vraagstuk 'wel of geen kernenergie'.
- Niet alle Zeeuwen hoeven deel te nemen aan de dialoog, maar ze moeten wel de kans krijgen.
- Participatiemogelijkheden moeten bekend, bereikbaar en toegankelijk zijn.
- De dialoog moet zo veel mogelijk perspectieven opleveren.
- Het doel van de dialoog moet duidelijk en objectief zijn.
- De ambities/thema's en kernwaarden van de Zeeuwse Omgevingsvisie vormen de basis voor de consultatie.

Op basis van deze leidende principes zijn de volgende vragen geformuleerd.

De vragen:

1. Wat vind je zo fijn aan Zeeland? Omschrijf dit in je eigen woorden en denk aan bijvoorbeeld wonen, werken en vrijetijdbesteding.
2. De Provincie is al aan de slag met deze thema's. Op welke van de vier thema's moet er volgens jou EXTRA ingezet worden als de huidige kerncentrale langer openblijft en er twee bijkomen? Kies er één, en geef aan waarom die belangrijk is voor jou.
3. Heb jij nog goede ideeën of is er verder nog iets dat je kwijt wil aan de Provincie wat kan helpen bij het opstellen van kansen en voorwaarden?

De vragen van de consultatie zijn gericht op het individuele gevoelsniveau. Hiervoor is geen inhoudelijke kennis van ingewikkelde materie nodig. Het nodigt deelnemers daardoor uit om te reageren op waar ze bang voor zijn, blij van worden of waar ze zorgen over hebben.

Open vragen

Om zoveel mogelijk perspectieven op te halen en een zo groot mogelijk publiek te bereiken is er gekozen voor de tool CircleLytics met twee rondes.

Deze online tool werkt met niet één, maar twee (of zelfs drie) vragenrondes en heeft als voordeel dat deelnemers in de eerste ronde hun eigen woorden kunnen gebruiken om de vragen te beantwoorden. Er is geen sturing zoals bij meerkeuze vragen, waarbij antwoorden voorgefabriceerd zijn. In ronde twee konden de inwoners reageren op deze antwoorden en ze konden deze ook aanvullen met hun eigen reactie. Meedoen aan beide rondes was mogelijk.

Drie vragen en de bijbehorende context

Een vraag staat nooit op zichzelf. Wil de deelnemer een weloverwogen antwoord kunnen geven, dan heeft hij de achtergrond van de vraag nodig. In welk verband wordt de vraag gesteld, door wie wordt de vraag gesteld en wat wil de vraagsteller met jouw antwoord doen? Met de goede context kan de deelnemer bepalen welke informatie in zijn antwoord relevant is en welke niet.

De introductievraag van de consultatie ging over wat mensen waarderen in en aan Zeeland. Deze vraag is voorzien van context door het korte filmpje 'Leven in Zeeland' met feiten uit een onderzoek van het HZ Kenniscentrum (Bron: <https://publicaties.kczs.nl/leven-zeeland-2021>).

De tweede vraag lag in het verlengde van de opgaven van de Zeeuwse Omgevingsvisie. Er is gevraagd naar extra inzet op één van de vier thema's, met uitleg en een eveneens een kort filmpje (Bron: <https://youtu.be/QvjMibyiknc>).

De derde vraag was open en vereiste geen achtergrond of kennisoverdracht.

Digitale dialoog

Om structuur in de antwoorden op de open vragen te kunnen aanbrengen, is gekozen om te werken met de online tool van CircleLytics. Deze zorgt voor verwerking en analyse van de aangedragen informatie (kwalitatieve data).. Het principe van deze tool staat uitgelegd in hoofdstuk 1.3.

Toegankelijke deelname en anonimiteit

Een belangrijk uitgangspunt van de Provincie was om zoveel mogelijk Zeeuwen in een korte tijdsperiode te benaderen. Er is daarom voor een toegankelijke en laagdrempelige methode gekozen, zodat er recht gedaan wordt aan het uitgangspunt dat iedere Zeeuw in de gelegenheid moest zijn om mee te doen. Met het gebruik van CircleLytics Dialogue, die via het internet kan worden ingevuld, wordt hieraan voldaan. Vanwege de wettelijke eisen volgens de Algemene verordening gegevensbescherming is dit consultatietraject voor Zeeuwse inwoners volledig anoniem uitgevoerd.

Communicatiestrategie

De communicatiestrategie was gericht op het bereiken van zoveel mogelijk inwoners om deel te nemen aan de consultatie. Via de website www.zeeland.nl/kernenergie, was alle achtergrondinformatie te vinden. In deel drie van dit rapport kan meer informatie worden gevonden over de gekozen manieren van communicatie.

1.3. Methode - CircleLytics

1.3.1 CircleLytics

CircleLytics Dialogue is een online platform dat kwalitatieve bevraging van elke groepsgrootte mogelijk maakt. Dit online platform maakt gebruik van een eerste vragenronde en een tweede 'validatieronde'. Deze extra ronde meet steun of afwijzing van deelnemers op de antwoorden uit de eerste ronde. Bovendien zorgt deze validatieronde ervoor dat deelnemers van elkaars antwoorden leren en voortschrijdend inzicht verwerven. Dit is de essentie van dialoog en zorgt voor een hogere betrouwbaarheid van de opbrengsten.

Hieronder wordt schematisch de werkwijze van CircleLytics vergeleken met een gewone enquête:

Figuur 1: CircleLytics Dialogue vs. Survey Technology (Bron: Circlelytics, 2023)

CircleLytics Dialogue heeft unieke, eigen algoritmes die alle antwoorden uit de eerste ronde leest, vergelijkt en clustert. Antwoorden bestaan uit maximaal 250 karakters, maar gemiddeld gebruiken deelnemers er 160 tot 180. Het algoritme zorgt ervoor dat elke deelnemer in de tweede ronde 15 afwijkende antwoorden te zien krijgt, die hij of zij kan steunen of afwijzen met een cijfer tussen -3 en +3.. Als ze dat willen kunnen deelnemers nog meer sets met antwoorden beoordelen.

Het algoritme clustert frequent voorkomende antwoorden. Dit zorgt dat deelnemers in ronde 2 antwoorden uit verschillende clusters zien en beoordelen. Het algoritme waakt er zo voor dat minderheidsstandpunten niet ondergesneeuwd raken door antwoorden die vaak genoemd worden. Dat iets veel genoemd wordt in de eerste ronde zegt immers niets over de mate waarin deze antwoorden gesteund worden in de tweede ronde.

Reflecteren

Elke deelnemer kan in de eerste ronde de tijd nemen die nodig is, heeft (desgewenst) privacy en evenveel 'spreektijd' (maximaal 250 karakters) als de andere deelnemers. Deze onbeperkte tijd is gewenst om deelnemers te laten reflecteren op de vragen, rustig na te laten denken en het voorkomt haastige, emotionele antwoorden 'in het moment'.

² *NLP = Natural Language Processing, AI= Artificial Intelligence een 'gesloten' ai-programma in eigendom van CircleLytics.

De tweede ronde biedt opnieuw de tijd, privacy en mogelijkheid om te reflecteren op wat anderen hebben geantwoord. De deelnemers reflecteren op de letterlijke antwoorden van deelnemers uit ronde 1. Letterlijke antwoorden bevatten soms schrijffouten of onafgemaakte zinnen.

Ervaringsgegevens van CircleLytics tonen dat deelnemers in de tweede ronde gemiddeld 60% afwijken van wat ze zelf hebben geantwoord in ronde één. Ze veranderen dus van gezichtspunt in deze 'bij nader inzien-optie'.

CircleLytics Dialogue verwerkt alles volledig geautomatiseerd. De manier van dataverwerking zorgt ervoor dat willekeur, fouten en interpretaties zoveel mogelijk wordt beperkt. De klant kan de ruwe data (jarenlang) behouden om zo nodig verantwoording af te leggen.

Deel 2: Opbrengsten consultatietraject Zeeuwse Inwoners

1.2. Opbrengsten consultatie

1.2.1. Werkwijze verwerken van data

Het algoritme van Circlelytics maakt bij iedere vraag overzichten van de zogenaamde top 5, bottom 5 en 5 stellingen die opvallen naar aanleiding van de validatieronde. De validatieronde is de tweede ronde. Op basis van deze overzichten en de meest gebruikte woorden en onderwerpen zijn er clusters gevormd. Deze clusters geven de meest voorkomende onderwerpen weer per gestelde vraag.

Deze clusters vormen samen de opbrengst van het consultatietraject onder de Zeeuwse inwoners en zijn in dit hoofdstuk samengevat. In bijlage 1 vindt u een uitgebreidere omschrijving van de opbrengsten per vraag. In deze bijlage is ook een aantal willekeurige quotes opgenomen van deelnemers.

2.2 Opbrengst vraag 1

Vraag 1: Wat vind je zo fijn aan Zeeland? Omschrijf dit in je eigen woorden en denk aan bijvoorbeeld wonen, werken en vrijetijdbesteding.

2.2.1. Rust en Ruimte

- **Rust:** Deelnemers waarderen de rust en stilte die Zeeland te bieden heeft, vooral buiten het toeristische seizoen.
- **Ruimte:** Zeeland heeft weidse landschappen en open ruimtes, wat het gevoel van vrijheid en ademruimte versterkt.
- **Natuur:** De provincie biedt prachtige natuurlijke omgevingen, zoals stranden, duinen, polders, en waterwegen, wat ideaal is voor wandelen, fietsen en andere buitenactiviteiten.
- **Schone lucht en water:** Inwoners waarderen de schone lucht en de nabijheid van de zee, wat bijdraagt aan een gezonde leefomgeving.
- **Gemeenschapszin:** Deelnemers merken op dat Zeeland een gevoel van saamhorigheid en vriendelijke mensen heeft.
- **Weinig criminaliteit:** Zeeland wordt over het algemeen als veilig beschouwd met weinig criminaliteit.
- **Culturele mogelijkheden:** Ondanks de rust en ruimte zijn er ook culturele evenementen en activiteiten beschikbaar.
- **Werkgelegenheid:** Zeeland biedt kansen voor werk, hoewel sommigen opmerken dat jongeren soms elders gaan wonen.

Deelnemers aan de consultatie geven aan de rust, ruimte, groene omgeving, en het landelijke karakter van de provincie te waarderen. Ze genieten van de natuur, de nabijheid van zee, en de vriendelijke, nuchtere bevolking. Deelnemers geven aan dat de provincie verandert en dat er meer drukte, toerisme, en grootschalige projecten zoals windmolenparken en de mogelijke uitbreiding van kerncentrales zijn, wat de rust en ruimte aantast. Er zijn zorgen over de druk op voorzieningen en het

gebrek aan werkgelegenheid in sommige gebieden. Over het algemeen lijkt de kwaliteit van wonen en leven in Zeeland vooral te worden geassocieerd met rust, ruimte, en de natuurlijke omgeving.

2.2.2. Leefbaarheid en Natuur

- Ruimte en Rust: Deelnemers prijzen de ruimte en rust die Zeeland te bieden heeft. Ze waarderen het open landschap. Dit ruimtelijke gevoel wordt vaak in contrast gezet met de drukke en dichtbevolkte Randstad. Deelnemers prijzen de kleinschaligheid van de dorpen en het landschap in Zeeland. Dit draagt bij aan de landelijke charme en het gevoel van authenticiteit.
- Natuur en Water: De natuurlijke schoonheid, waaronder duinen, stranden, bossen, en de zee, is een belangrijke trekpleister. Bewoners houden van de mogelijkheden voor wandelen, fietsen en watersport in de regio. Ze waarderen ook de biodiversiteit en de natuur.
- Gemeenschap en Saamhorigheid: Deelnemers beschrijven de provincie vaak als een plek waar gemeenschap en saamhorigheid hoog in het vaandel staan. Ze geven aan dat mensen elkaar nog altijd begroeten op straat en dat er een gevoel van verbondenheid heerst. Dit draagt bij aan het gevoel van veiligheid en welkom zijn. In dat verband wordt ook het lage niveau van criminaliteit in Zeeland genoemd.
- Nabijheid van de Zee: De nabijheid van de zee wordt genoemd als een van de grootste troeven van Zeeland. Het feit dat de zee altijd binnen handbereik is, biedt bewoners de mogelijkheid om te genieten van de zeelucht, het strand en het geluid van de golven.
- Culturele Voorzieningen: Naast de natuurlijke schoonheid heeft Zeeland ook aantrekkelijke steden en dorpen met culturele voorzieningen, zoals podia, festivals en historische bezienswaardigheden.
- Betaalbaar Wonen: Zeeland wordt gezien als een plek waar huizen betaalbaarder zijn dan in andere delen van Nederland, wat het voor veel mensen aantrekkelijk maakt om zich hier te vestigen.
- Toerisme: De toeristische faciliteiten in Zeeland wordt gewaardeerd door de lokale bevolking. Ze bieden mogelijkheden voor recreatie en ontspanning. Hoewel toerisme een belangrijk onderdeel van de economie is, kan het tijdens het hoogseizoen leiden tot overbelasting van bepaalde gebieden. Deelnemers maken zich zorgen over de toename van vakantieparken in de provincie. Drukke op de stranden en in populaire toeristische bestemmingen kan leiden tot verkeerscongestie en moeilijkheden voor lokale bewoners om van deze voorzieningen te genieten.
- Geluidsoverlast: In populaire toeristische gebieden kan geluidsoverlast, vooral in de zomermaanden, een probleem zijn.
- Gezondheid en Natuur: Deelnemers noemen schone lucht en de verbinding met de natuur, land en zee als factoren die bijdragen aan het welzijn en de gezondheid van de bewoners. Er wordt opgemerkt dat er behoefte is aan meer natuurontwikkeling.
- Horizonvervuiling: Hoewel windenergie duurzaam is en bijdraagt aan milieudoelstellingen, vinden deelnemers dat deze windmolens de horizon kunnen vervuilen en het uitzicht aantasten.
- Voorzieningen en werkgelegenheid: Het landelijke karakter en kleinschaligheid betekent dat op sommige plekken in Zeeland voorzieningen en werkgelegenheidsopties beperkter zijn dan in stedelijke gebieden zoals de Randstad. Dit kan leiden tot pendelen voor werk of beperktere toegang tot gespecialiseerde diensten.

- Inzet van extra "kernenergie": er zijn wisselende reacties op de komst van nieuwe kerncentrales in Zeeland.
- Kleine dorpskernen verdienen extra aandacht: Sommigen pleiten voor meer aandacht voor de kleine dorpskernen in Zeeland.

Deelnemers geven aan dat wonen in de provincie ervaren wordt als positief vanwege de prachtige natuur, rust, ruimte en nabijheid van de zee. Ze waarderen de vriendelijke gemeenschap en schone lucht, en de betaalbaarheid van wonen in vergelijking met andere delen van Nederland. Ze genieten van de recreatieve en culturele mogelijkheden in de regio en de balans tussen natuur, landbouw en industrie die voor variatie in het landschap zorgt. Tegelijkertijd zien ze uitdagingen waarmee ze geconfronteerd worden. De groeiende aanwezigheid van vakantieparken vergroot de drukte en kan lokale gemeenschappen veranderen. Er is behoefte aan meer aandacht voor natuurontwikkeling en er lijken zorgen over de mogelijke inzet van extra kernenergie, wat veiligheids- en milieukwesties oproept. Er is ook de roep om kleine dorpskernen te ondersteunen en te laten gedijen in Zeeland.

2.2.3. Kleinschaligheid en Woonomgeving

- Ruimte en openheid: Deelnemers waarderen de ruimte, open landschappen, weidsheid en de nabijheid van water in Zeeland. Ze beschrijven het als een ideale omgeving om te wonen, werken en recreëren.
- Rust en kleinschaligheid: Deelnemers benadrukken de rustige en kleinschalige omgeving in Zeeland. Ze vinden de dorpen en steden prettig om in te wonen en hechten waarde aan de betrokkenheid en sociale contacten tussen mensen.
- Natuur en landschap: De natuurlijke schoonheid van Zeeland, met stranden, duinen, landelijke gebieden en de zee in de buurt, wordt als positief ervaren. Deelnemers noemen hierbij de openheid, het groene karakter en de mogelijkheden voor recreatie.
- Veiligheid: Deelnemers voelen zich veilig in hun woonomgeving in Zeeland en waarderen de goedbedoelde sfeer en de afwezigheid van drukte.
- Bereikbaarheid en voorzieningen: Zeeland wordt geprezen vanwege de goede bereikbaarheid, betaalbare huisvesting en voldoende voorzieningen in de buurt.
- Gemeenschapsgevoel: Deelnemers benadrukken de sociale samenhang en het verenigingsleven in hun dorpen en steden, waar mensen naar elkaar omkijken.
- Relatieve rust in vergelijking met de randstad: Deelnemers waarderen het feit dat Zeeland minder dichtbevolkt is en dat ze dicht bij het strand en de natuur kunnen wonen zonder lange files.
- Natuurbehoud en ruimtelijke planning: Deelnemers benadrukken het belang van het behouden van de openheid en het vermijden van horizonvervuiling door hoge gebouwen en industriële activiteiten.

Deelnemers geven aan de rust, ruimte, openheid, kleinschaligheid, en de natuurlijke omgeving van Zeeland te waarderen. Ze benadrukken de kwaliteit van leven in de provincie, de mogelijkheden om te wonen, werken en recreëren, en het gevoel van veiligheid. Deelnemers genieten van de nabijheid van water, strand en groene landschappen. Er is ook waardering voor de lokale gemeenschappen en de sociale contacten die men daar heeft. Het behoud van de open ruimte en de natuurlijke omgeving wordt als belangrijk beschouwd. Deelnemers benoemen ook zorgen over specifieke zaken, zoals toerisme, hoogspanningsmasten en de mogelijke komst van nieuwe kerncentrales. Over het algemeen lijken mensen te genieten van wat Zeeland te bieden heeft en willen ze dat behouden.

2.3. Opbrengst vraag 2

Vraag 2: De provincie is al aan de slag met deze thema's. Op welke van de vier thema's moet er volgens jou EXTRA ingezet worden als de huidige kerncentrale langer openblijft en er twee bijkomen? Kies er één, en geef aan waarom die belangrijk is voor jou.

2.3.1. Industrie, Kernenergie en Duurzaamheid

- Behoud van leefbaarheid en ruimte: het belang van het behouden van de rust en ruimte in dorpen en het beschermen van de leefbaarheid.
- Inzet op duurzame alternatieven: Er wordt gepleit voor investeringen in duurzame energiebronnen zoals waterstofgas, zonne-energie en windenergie als alternatieven voor kernenergie. Er wordt nadruk gelegd op het belang van besparing en verduurzaming in plaats van kernenergie.
- Balans tussen leefbaarheid, industrie en duurzaamheid: Er wordt nadruk gelegd op de noodzaak om een evenwicht te vinden tussen recreatie, industrie en de leefomgeving, met oog voort de leefomgeving dat deze niet wordt gedomineerd door industrie of hoogspanningsleidingen.
- Prioriteit voor lokale belangen: Er wordt een beroep gedaan op het behartigen van de belangen van de Zeeuwse bevolking. Dat deze voorop moeten staan, met speciale aandacht voor leefbaarheid en lokale middenstand.
- Zorgen over landschapsvervuiling: Er worden zorgen geuit over de impact van kerncentrales en hoogspanningsleidingen op het landschap, met name in landelijke gebieden.
- Kritiek op kernenergie: Er is bezorgdheid geuit over kernenergie, waarbij gewezen wordt op de niet-duurzame aspecten, zoals het radioactieve afval en de milieu-impact van uraniumwinning en transport. Kernenergie wordt genoemd als een risico voor de leefomgeving en het klimaat.
- Debat over kernenergie: Er is verdeeldheid over de toepassing van kernenergie, het wordt enerzijds gezien als een belangrijke bijdrage aan de klimaatdoelen en anderzijds zijn er zorgen over de veiligheid en het afvalprobleem.

2.3.2. Leef-, werk- en woonklimaat

- Leefbaarheid en behoud van de leefomgeving: Er wordt benadrukt dat het behoud van de leefbaarheid en het milieu van Zeeland cruciaal is voor toekomstige generaties. Er wordt gewezen op de noodzaak om de impact van nieuwe kerncentrales op het landschap en de leefomgeving te minimaliseren. Duurzame economische groei moet hand in hand gaan met het behoud van de natuurlijke omgeving.
- Kernenergie: Er zijn verdeelde meningen over kernenergie, waarbij sommigen het als een schone en betrouwbare energiebron beschouwen die de toekomst van Zeeland kan ondersteunen, terwijl anderen bezorgd zijn over de impact op het milieu en de veiligheid. Volgens de deelnemers moet compensatie voor de bouw van nieuwe kerncentrales worden ingezet voor duurzaamheid en klimaatadaptatie.

- Economie en werkgelegenheid: Er wordt aangegeven dat de economische ontwikkeling van Zeeland belangrijk is voor de toekomstige generaties. Er wordt gewezen op de noodzaak van werkgelegenheid en economische groei, maar met behoud van een gezonde leefomgeving.
- Wonen en betaalbare woningen: De behoefte aan betaalbare woningen wordt benadrukt, zowel voor jongeren als ouderen, om de aantrekkingskracht van Zeeland voor toekomstige generaties te behouden. Er wordt opgeroepen tot behoud van het landelijke karakter en de dorpskernen.
- Infrastructuur en mobiliteit: Verbeteringen in infrastructuur, met name in het openbaar vervoer, worden als cruciaal gezien om de leefbaarheid en bereikbaarheid voor toekomstige generaties te waarborgen.
- Natuur en milieu: Er is een oproep om te handelen tegen de klimaatverandering en de negatieve gevolgen voor Zeeland, met aandacht voor zaken als dijkverhoging, verzilting, en het creëren van een aantrekkelijk klimaat voor toerisme.
- Jeugd en onderwijs: Het belang van onderwijs en kansen voor jongeren om in Zeeland te blijven wordt benadrukt voor de toekomst van de provincie.
- Toerisme en recreatie: Er wordt aangegeven dat het toerisme in balans moet worden gehouden met de leefbaarheid, waarbij de natuurlijke omgeving wordt beschermd en massatoerisme moet worden voorkomen.
- Innovatie en duurzaamheid: Duurzaamheid en innovatie worden gezien als essentieel voor de toekomst van Zeeland en de volgende generaties.

2.3.3. Natuur en Balans

- Landelijk Zeeland: Deelnemers noemen de waarde van Zeeland als een landelijke provincie met een sterke band met water. Er wordt benadrukt dat het landelijke karakter moet worden behouden en voorkomen moet worden dat Zeeland overbevolkt raakt. Het behoud van de ruimtelijke kwaliteit en het voorkomen van horizonvervuiling komen naar voren.
- Schoon Water en Natuurbehoud: Schoon water en het behoud van natuurgebieden worden als essentieel benoemd. Er zijn zorgen over waterkwaliteit en de gevolgen van vervuiling voor de natuur.
- Duurzaamheid en Milieu: Deelnemers benoemen duurzame energiebronnen en er is bezorgdheid over kernenergie. Er wordt gepleit voor investeringen in schone energiebronnen, zoals zonne-energie, windenergie, waterstof en het verminderen van de ecologische voetafdruk. De noodzaak wordt benoemd dat Zeeland actief bijdraagt aan de strijd tegen klimaatverandering.
- Leefomgeving en Leefbaarheid: Leefbaarheid, gezondheid en de balans tussen wonen, werken en recreëren worden als belangrijk genoemd. Deelnemers uiten zorgen over de impact van industriële uitbreiding en uitbreiding van recreatie op de leefomgeving. Overlast van industriële activiteiten, zoals geluid en koeltorens, wordt als zorgwekkend ervaren en kan de leefbaarheid in Zeeland aantasten. Benadrukt wordt het belang van het creëren van een schone en gezonde omgeving voor toekomstige generaties.
- Infrastructuur en Openbaar Vervoer: Er wordt aandacht gevraagd voor de noodzaak van goede infrastructuur, beter openbaar vervoer en gezondheidszorg, vooral op het platteland.
- Natuur en Biodiversiteit: Het behoud van de natuur en het bevorderen van biodiversiteit komen naar voren als prioriteiten.
- Gezondheid en Veiligheid: Er is bezorgdheid over gezondheid, veiligheid en de mogelijke gevolgen van klimaatverandering, met name de stijging van de zeespiegel. Het beheer van water

en de bescherming tegen overstromingen zijn belangrijke aandachtspunten, vooral gezien de geografische ligging van Zeeland.

- Balans Tussen Ontwikkeling en Leefbaarheid: Deelnemers benoemen het belang van evenwicht tussen economische ontwikkeling en leefbaarheid. Er wordt gepleit voor een duurzame en innovatieve economie. Zeeland als een voorbeeld van een natuur inclusieve economie.

2.4. Opbrengst vraag 3

Vraag 3: Heb jij nog goede ideeën of is er verder nog iets dat je kwijt wil aan de provincie wat kan helpen bij het opstellen van kansen en voorwaarden?

2.4.1. Overheid en inwoner

- Kernenergie en duurzaamheid: Er is bezorgdheid over de mogelijke komst van nieuwe kerncentrales in Zeeland en de impact op de leefomgeving, natuur, en veiligheid. Deelnemers willen investeringen in duurzame energieopwekking, zoals zonne-, wind, getijde-energie en waterstof, en zien kernenergie niet als een duurzaam alternatief.
- Verdeling van lasten: Er zijn zorgen over de lasten die Zeeland draagt in de energietransitie, terwijl andere gebieden, zoals de Maasvlakte, profiteren.
- Inspraak en belangen: Er is een roep om meer inspraak van de inwoners van Zeeland in beslissingen over de energievoorziening en andere zaken die hun leefomgeving beïnvloeden. De belangen en zorgen van de inwoners, vooral degenen die dichtbij de mogelijke nieuwe centrales wonen, moeten serieus genomen worden.
- Communicatie: Er wordt kritiek geuit op de communicatie en inspraakmogelijkheden rond de plannen voor kernenergie en andere projecten in Zeeland. Er is een oproep om beter te luisteren naar de inwoners, ondernemers en experts, en om te investeren in onderwijs en bewustwording.
- Natuur en Zeeuws karakter: Er wordt gepleit voor behoud van de natuur en het karakter van Zeeland, inclusief het voorkomen van verdere industrialisatie en recreatie-uitbreiding.
- Infrastructuur en vervoer: Er wordt aandacht gevraagd voor verbeteringen in de infrastructuur en openbaar vervoer, zodat Zeeland leefbaar blijft en verbonden is met andere regio's.
- Lokale betrokkenheid: Er is een roep om betrokkenheid van lokale ondernemers en inwoners bij (bouw)projecten en inspraak in compensatiepakketten.
- Opleiding en werkgelegenheid: Er wordt aandacht gevraagd van de provincie Zeeland voor de aandachtspunten duurzaamheid, opleiding en werkgelegenheid.
- Toerisme: Er zijn zorgen over verdere uitbreiding van recreatieparken en er wordt aandacht gevraagd voor een balans tussen toerisme en leefbaarheid.

2.4.2. Investeren en Risico's

- Zet in op behoud en verbetering van het leefklimaat in plaats van groei.
- Behoud van het unieke landschap.
- Investeer in ondergrondse energievoorzieningen om het landschap niet te verstoren.
- Investeer in woningisolatie als een prioriteit voor energiebesparing.

- Investeer in natuurgebieden en zet in op uitbreiding van natuurgebieden die geschikt zijn om te overstromen.
- Verbetering van infrastructuur, openbaar vervoer. Zorg voor tolvrije Westerschelde-tunnel.
- Zorg voor de veiligheid van mens, dier en natuur en laat niet hebzucht en kapitalisme domineren.
- Investeer in duurzame en innovatieve energiebronnen, zoals getijden- en zonne-energie, windenergie, waterstof en vermindering van energieverbruik. Maak Zeeland een pionier in duurzame energie. Onderzoek en investeer in waterstofcentrales als alternatief voor kernenergie om kernafval te vermijden.
- Onderzoek en investeer in generatie 4 kerncentrales met minder gevaarlijk afval.
- Beperk de bouw van recreatiewoningen en behoud de balans tussen toerisme en leefbaarheid voor de lokale bevolking.
- Verbetering van de kwaliteit van de Westerschelde en stoppen met verdere uitdieping van de rivier.
- Het behoud van waterkwaliteit en de impact op de landbouw worden genoemd.
- Luister naar de wensen van omwonenden en voorkom dat beslissingen vanuit Den Haag worden opgedrongen. Zorg voor een betere enquête en peiling van de bevolking om hun mening te horen voordat beslissingen worden genomen.

2.4.3. Participatie, Communicatie en Draagvlak

- Draagvlak en inspraak: Er wordt benoemd het belang van het raadplegen van de bevolking door de overheid, het serieus nemen van hun meningen en het peilen van draagvlak voordat beslissingen worden genomen over kernenergie.
- Transparantie en onafhankelijke informatie: Er is een roep om meer transparante en onafhankelijke informatie over de mogelijke impact van nieuwe kerncentrales, zodat inwoners goed geïnformeerde beslissingen kunnen nemen. Er wordt opgeroepen tot het raadplegen van onafhankelijke vakspecialisten die geen deel uitmaken van het bestaande netwerk of gevestigde belangen; er bestaat twijfel over de objectiviteit van bestaande expertise.
- Economische aspecten en lokale betrokkenheid: Er zijn suggesties om lokale ondernemers te betrekken bij bouwprojecten en dat omliggende dorpen voldoende moeten worden gecompenseerd, zodat er meer draagvlak ontstaat.
- Participatie en samenwerking: Er wordt aangedrongen op een integrale aanpak van alle (energie)projecten en het betrekken van belanghebbenden zoals de industrie, boeren en natuurbeheerders.
- Luisteren naar alle perspectieven: Er is de roep om niet alleen te luisteren naar voorstanders van kernenergie, maar ook naar andersdenkenden en experts. Anderzijds wordt er kritiek geuit op milieuorganisaties zoals Greenpeace en wordt hun oppositie tegen kernenergie als schadelijk beschouwd voor de energietransitie en economische ontwikkeling.
- Betrek ouderen: er tekent zich een pleidooi af voor het luisteren naar de oudere generatie in de discussie over kernenergie. Ouderen kunnen waardevolle inzichten en ervaringen delen.
- Angst en besluitvorming: Deelnemers geven het belang aan van besluitvorming die niet is gebaseerd op angst, maar op feitelijke informatie. Er is twijfel of de huidige consultatie geschikt is voor de complexiteit van het onderwerp.

2.4.4. Natuur en Economie

- **Kernenergie:** Er worden zorgen geuit over kernafvalproblemen, veiligheidsrisico's en de lange termijn impact op het milieu. Er wordt aangegeven dat kernenergie niet duurzaam is. Dat er betere alternatieve energiebronnen zijn, zoals energieopslag van wind op zee in plaats van nieuwe kerncentrales. Het vergelijk wordt gemaakt met de Groningse gaswinning. Bezorgdheid is geuit over mogelijke aanslagen of natuurrampen in verband met kerncentrales. Er zijn zorgen over de impact van kerncentrales op het landschap, inclusief hoogspanningsmasten, koeltorens en geluidsoverlast. Leefbaarheid van dorpen en steden lijkt een belangrijk thema.
Anderen vinden dat nieuwe kerncentrales nodig zijn om in de energiebehoefte te voorzien en CO2-uitstoot te verminderen. Er wordt aangegeven dat de provincie economisch kan profiteren van de bouw en exploitatie van deze centrales. De wens is er dat nieuwe kerncentrales Nederlands eigendom blijven en niet worden verkocht aan buitenlandse investeerders. Er is voorgesteld om in te zetten op Thorium-kerncentrales en om onderzoek en ontwikkeling naar Zeeland te brengen.
- **Duurzaamheid en energie:** Er wordt aangedrongen op echte dialoog met inwoners en het sociale aspect van de energietransitie te benadrukken. Er zijn zorgen over de afhankelijkheid van andere landen als energiebronnen niet zelfvoorzienend zijn. De oproep wordt gedaan om meer groene stroom beschikbaar te stellen om de omschakeling naar duurzame energie te ondersteunen. Alternatieve energiebronnen zoals waterkracht, getijde-energie en waterstofproductie worden veelvuldig genoemd. Er wordt aandacht gevraagd voor energieopslag. Er zijn zorgen over de haalbaarheid en kosten van duurzame energieprojecten. En er wordt afgevraagd of duurzame energie de huidige energiebehoefte kan dekken. Er zijn suggesties voor circulaire economie en groene technologieën.
- **Ruimtelijke ordening:** Er zijn suggesties om nieuwe kerncentrales op één locatie te bouwen om landschapsvervuiling te minimaliseren. De oproep wordt gedaan om alles ondergronds te houden om het landschap en de vergezichten te behouden.
- **Natuur en landelijk karakter:** Deelnemers leggen nadruk op het belang van het behoud van de natuur, herstel van ecologie en behoud het landschap in Zeeland, inclusief suggesties/voorwaarden voor ondergrondse aan- en afvoer van energie om 'stoorzenders' te vermijden. Het voorstel wordt gedaan voor uitbreiding van natuurlijke gebieden in Zeeland.
- **Mobiliteit:** Er is behoefte aan verbeteringen in de infrastructuur zoals een tolvrije Westerscheldetunnel en er is behoefte aan het verbeteren van het openbaar vervoer om de afhankelijkheid van auto's te verminderen en de bereikbaarheid te vergroten.
- **Toerisme en bevolkingsgroei:** Er is bezorgdheid over de overmatige groei van toerisme en de invloed daarvan op de leefbaarheid, met name van de kustdorpen.
- **Samenwerking:** Er wordt nadruk gelegd op het belang van samenwerking tussen gemeenten, industrie, boeren en natuurbeheerders om tot duurzame oplossingen te komen.
- **Bewustwording:** Er wordt gepleit voor het creëren van meer bewustwording bij de bevolking over energiegebruik en de noodzaak van energie-efficiëntie.
- **Leefbaarheid in Dorpen:** Naar voren komt bezorgdheid over de leefbaarheid in dorpen, vooral in de Sloedorpen, en de wens voor compensatie als er nieuwe kerncentrales komen.

- Bedreigingen en Eerlijkheid: Er wordt benadrukt dat de provincie open moet zijn over de bedreigingen van de ontwikkelingen die worden waargenomen door bijvoorbeeld gemeenten, waterschappen en ondernemers.
- Economische Ontwikkeling en Industrie: Er wordt gepleit voor de promotie van Zeeland als vestigingsplaats voor bedrijven.
- Zorg voor de Jeugd: Er is bezorgdheid over de leefbaarheid voor de jeugd en de vraag om aandacht te besteden aan de behoeften van jongere inwoners onder andere geschikte woningen.
- Kleinschalige Oplossingen: Deelnemers benadrukken het belang van kleinschalige, zelfvoorzienende woonvoorzieningen en zelfvoorziening in het algemeen.
- Ondergrondse Kabels en Verborgene Windmolens: Er wordt voorgesteld om kabels ondergronds te leggen en windmolenparken buiten het zicht te plaatsen.
- Duurzaamheid en Milieubescherming: Deelnemers geven aan duurzaamheid, milieubescherming en het voorkomen van vervuiling als belangrijk te beschouwen.
- Verstandige Besluitvorming: Er wordt aandacht gevraagd voor de noodzaak om praktisch te denken en gezond verstand te gebruiken bij de besluitvorming.

Deel 3: Communicatie, representativiteit en aanbevelingen

3.1 Communicatie

Bereik communicatiecampagne en bereik consultatie

Om zo veel mogelijk bekendheid te geven aan de consultatie, is er een communicatiecampagne gevoerd. Uitgebreide cijfers over deze campagne en het bereik staan in bijlage 2.

In de periode van de consultatie (2 tot en met 27 oktober 2023) zijn er ruim 8000 unieke bezoekers op de pagina zeeland.nl/kernenergie geweest. Een selectie van deze bezoekers heeft 2114 keer op de consultatielink geklikt (26%, we kunnen niet zeggen of dit unieke bezoekers zijn). Nadat op de link geklikt is, hebben 1385 deelnemers de consultatie ook daadwerkelijk ingevuld (respons ratio van 65,5%, hierbij spreken we niet over unieke personen omdat we aannemen dat sommige deelnemers zowel aan ronde 1 als aan ronde twee hebben deelgenomen).

- Reacties en deelname (bron: CircleLytics)

Via Dialooglink:	2114 keer is op de link geklikt
Totaal aantal actieve deelnemers:	1385
Ronde 1 geklikt, definitief, met bijdrage:	780
Ronde 1 geklikt, definitief, geen bijdrage:	3
Ronde 1 geklikt, niet definitief, met bijdrage:	144
Ronde 1 geklikt, niet definitief, geen bijdrage:	375
Ronde 2 geklikt, met waardering:	602
Ronde 2 geklikt, geen waardering:	198
Respons ratio:	65.5%
Onderbouwingen ³ :	5929

3.2 Representativiteit van het consultatietraject

Het leidende principe was dat iedere Zeeuw de kans moest krijgen om deel te nemen. De te consulteren doelgroep was de Zeeuwse inwoner. Met de online tool, een brede communicatiecampagne én inloopsessies voor minder digitaal vaardige mensen is aan dit principe voldaan. Over de representativiteit van deze consultatieronde valt geen uitsluitel te geven, omdat het consultatietraject volledig anoniem is uitgevoerd.

3.3. Aanbevelingen

De Participatiestrategie en ZeelandBruist geven graag de volgende aanbevelingen mee aan Provincie Zeeland

Het (her)consulteren van het kansen- en voorwaardenpakket

Geadviseerd wordt aan Provincie Zeeland om het uiteindelijke pakket van uitgewerkte kansen en voorwaarden aan de Zeeuwse inwoner voor te leggen, hierbij gebruik makend van consultatie als participatievorm. Dit bevordert de transparantie en versterkt het vertrouwen. Daarnaast biedt het de Provincie de mogelijkheid om te toetsen of de geformuleerde kansen en voorwaarden door de

³ het totaal aantal stellingen dat in ronde 1 is ingediend

Zeeuwse inwoners worden gedragen. Eventueel kan ervoor gekozen worden dit door middel van een a-selecte steekproefmethode te doen, waardoor de resultaten bij voldoende deelname als representatief kunnen worden aangemerkt.

Het communiceren van de uitkomsten van het consultatieproces

Het is van groot belang dat de resultaten van de consultatie teruggekoppeld worden aan de Zeeuwse inwoners, zoals ook is toegezegd op de website (bron: www.provinciezeeland/kernenergie). Geadviseerd wordt om de resultaten van deze consultatie te presenteren via een 'publieksvriendelijke versie' van dit rapport op de bovengenoemde website en daarnaast de mogelijkheid te bieden het volledige rapport in te zien.

Aanpassing communicatiestrategie

Hoewel deze consultatie voorbij is, wordt er aanbevolen aan het standpunt van het provinciebestuur ten aanzien van kernenergie in Zeeland actiever te communiceren. Dit om te voorkomen dat bij een groep inwoners een vertekend beeld ontstaat van dit standpunt.

Verantwoording

Dit rapport is tot stand gekomen in opdracht van de Provincie Zeeland en is uitgevoerd door De Participatiestrategie en ZeelandBruist. Laatstgenoemden verklaren hierbij geen enkel ander belang te hebben gediend dan het vervullen van de opdracht van de Provincie Zeeland, om een Zeelandbrede consultatie uit te voeren. Alle acties en werkzaamheden in het kader van deze opdracht door zowel De Participatiestrategie als ZeelandBruist zijn met instemming van de Provincie Zeeland uitgevoerd.

4. Bijlagen

Bijlage 1: Gedetailleerde uitwerking opbrengsten consultatieronde

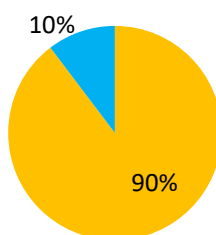
Vraag 1.

Wat vind je zo fijn aan Zeeland? Omschrijf dit in je eigen woorden en denk aan bijvoorbeeld wonen, werken en vrijetijdbesteding.

Meest genoemde woorden:

"ruimte"	"rust"	"natuur"	"zee"
"landschap"	"omgeving"	"rustig"	"open"
"kleinschalig"	"opvoeden"	"opgroeien"	"leefbaar"
"woonomgeving"	"landelijk"		

Score ronde 1

Deze woorden zijn te vinden in 90% van alle antwoorden uit ronde 1.

Om een beter inzicht te krijgen in de verschillende onderwerpen hebben we onderzocht welke onderwerpen in relatie tot elkaar staan en hebben we ze ondergebracht in thema's.

De onderwerpen zijn als volgt samengevoegd:

Cluster 1.1: Rust en Ruimte

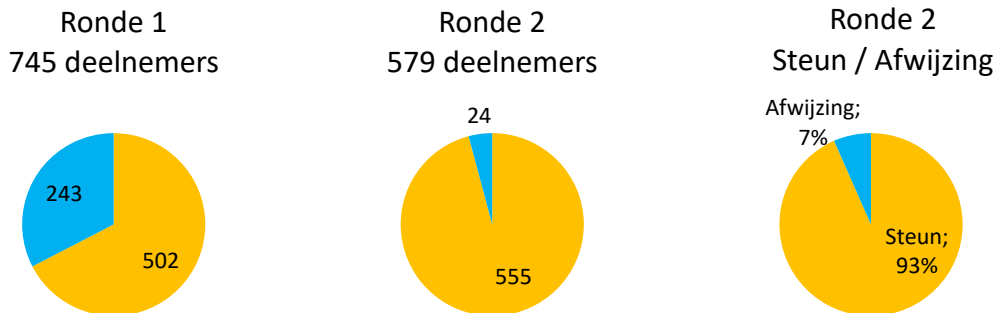
Cluster 1.2: Leefbaarheid en Natuur

Cluster 1.3: Kleinschaligheid en Woonomgeving

Per cluster is inzichtelijk gemaakt hoe vaak deze onderwerpen voorkomen in ronde 1 en hoe hier op is gereageerd in ronde 2.

Cluster 1.1 Onderwerpen: “Rust” “Ruimte”

De vraag was: ‘Wat vind je zo fijn aan Zeeland? Omschrijf dit in je eigen woorden en denk aan bijvoorbeeld wonen, werken en vrijetijdbesteding.’

De woorden ‘Rust’ en/of ‘Ruimte’ zijn in ronde 1 door 502 deelnemers in hun antwoorden genoemd (zie afbeelding 1). In ronde 2 hebben 555 deelnemers hierop gereageerd (zie afbeelding 2). In totaal hebben 93% van de antwoorden in ronde 2 steun ontvangen en is 7% afgewezen (zie afbeelding 3).

Argumenten die mensen herhaaldelijk in hun antwoord noemen zijn:

- **Rust:** Deelnemers waarderen de rust en stilte die Zeeland te bieden heeft, vooral buiten het toeristische seizoen.
- **Ruimte:** Zeeland heeft weidse landschappen en open ruimtes, wat het gevoel van vrijheid en ademruimte versterkt.
- **Natuur:** De provincie biedt prachtige natuurlijke omgevingen, zoals stranden, duinen, polders, en waterwegen, wat ideaal is voor wandelen, fietsen en andere buitenactiviteiten.
- **Schone lucht en water:** Inwoners waarderen de schone lucht en de nabijheid van de zee, wat bijdraagt aan een gezonde leefomgeving.
- **Gemeenschapszin:** Deelnemers merken op dat Zeeland een gevoel van saamhorigheid en vriendelijke mensen heeft.
- **Weinig criminaliteit:** Zeeland wordt over het algemeen als veilig beschouwd met weinig criminaliteit.
- **Culturele mogelijkheden:** Ondanks de rust en ruimte zijn er ook culturele evenementen en activiteiten beschikbaar.
- **Werkgelegenheid:** Zeeland biedt kansen voor werk, hoewel sommigen opmerken dat jongeren soms elders gaan wonen.

Deelnemers aan de consultatie geven aan de rust, ruimte, groene omgeving, en het landelijke karakter van de provincie waarderen. Ze genieten van de natuur, de nabijheid van zee, en de vriendelijke, nuchtere bevolking. Deelnemers geven aan dat de provincie verandert en dat er meer drukte, toerisme, en grootschalige projecten zoals windmolenparken en de mogelijke uitbreiding van kerncentrales zijn, wat de rust en ruimte aantast. Er zijn zorgen over de druk op voorzieningen en het gebrek aan werkgelegenheid in sommige gebieden. Over het algemeen lijkt de kwaliteit van wonen en leven in Zeeland vooral te worden geassocieerd met rust, ruimte, en de natuurlijke omgeving.

Een aantal willekeurige quotes van deelnemers:

'Ruimte, weidsheid, natuur, stilte, oude dijkjes met bomenrijen, wolkenluchten zijn bijzonder mooie aspecten die wonen en werken bijzonder prettig maken. Net voldoende winkels in de buurt maakt het wonen ook nog gemakkelijk.'

'Ik houd erg van de ruimte in Zeeland. Dat je tot de horizon kunt kijken. Ik ben ook blij met de nabijheid van de zee. En de culturele kant: de kleine podia, de kleine festivals.'

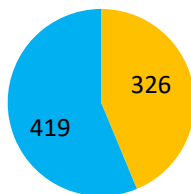
'Het woud aan electriciteitsmasten zodra je onze provincie binnenkomt en de overal zichtbaar aanwezige windmolens maken dat Zeeland voor mij al redelijk onleefbaar is geworden. Zeeland was fijn: rust, bomendijken, strand en wijde horizons.'

'Ik vind het fijn om in Zeeland te wonen vanwege de rust en ruimte, met schone lucht en de mooie vergezichten.'

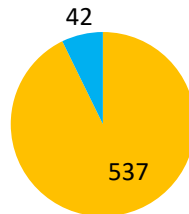
Cluster 1.2 Onderwerpen: “Leefbaar” “Natuur” “Zee” “Landschap” “Landelijk”

De vraag was: ‘Wat vind je zo fijn aan Zeeland? Omschrijf dit in je eigen woorden en denk aan bijvoorbeeld wonen, werken en vrijetijdbesteding.’

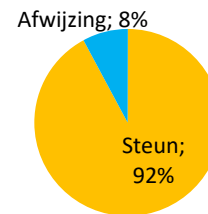
Ronde 1
745 deelnemers

Ronde 2
579 deelnemers

Ronde 2
Steun / Afwijzing

De woorden “Leefbaar” en/of “Natuur” en/of “Zee” en/of “Landschap” en/of “Landelijk” zijn in ronde 1 door 326 deelnemers in hun antwoorden genoemd (zie afbeelding 1). In ronde 2 hebben 537 deelnemers hierop gereageerd (zie afbeelding 2). In totaal hebben 92% van de antwoorden in ronde 2 steun ontvangen en is 8% afgewezen (zie afbeelding 3).

Argumenten die mensen herhaaldelijk in hun antwoord noemen zijn:

- **Ruimte en Rust:** Deelnemers prijzen de ruimte en rust die Zeeland te bieden heeft. Ze waarderen het open landschap. Dit ruimtelijke gevoel wordt vaak in contrast gezet met de drukke en dichtbevolkte Randstad. Deelnemers prijzen de kleinschaligheid van de dorpen en het landschap in Zeeland. Dit draagt bij aan de landelijke charme en het gevoel van authenticiteit.
- **Natuur en Water:** De natuurlijke schoonheid, waaronder duinen, stranden, bossen, en de zee, is een belangrijke trekpleister. Bewoners houden van de mogelijkheden voor wandelen, fietsen en watersport in de regio. Ze waarderen ook de biodiversiteit en de natuur.
- **Gemeenschap en Saamhorigheid:** Deelnemers beschrijven de provincie vaak als een plek waar gemeenschap en saamhorigheid hoog in het vaandel staan. Ze geven aan dat mensen elkaar nog altijd begroeten op straat en dat er een gevoel van verbondenheid heerst. Dit draagt bij aan het gevoel van veiligheid en welkom zijn. In dat verband wordt ook het lage niveau van criminaliteit in Zeeland genoemd.
- **Nabijheid van de Zee:** De nabijheid van de zee wordt genoemd als een van de grootste troeven van Zeeland. Het feit dat de zee altijd binnen handbereik is, biedt bewoners de mogelijkheid om te genieten van de zeelucht, het strand en het geluid van de golven.
- **Culturele Voorzieningen:** Naast de natuurlijke schoonheid heeft Zeeland ook aantrekkelijke steden en dorpen met culturele voorzieningen, zoals podia, festivals en historische bezienswaardigheden.
- **Betaalbaar Wonen:** Zeeland wordt gezien als een plek waar huizen betaalbaarder zijn dan in andere delen van Nederland, wat het voor veel mensen aantrekkelijk maakt om zich hier te vestigen.
- **Toerisme:** De toeristische faciliteiten in Zeeland wordt gewaardeerd door de lokale bevolking. Ze bieden mogelijkheden voor recreatie en ontspanning. Hoewel toerisme een belangrijk onderdeel van de economie is, kan het tijdens het hoogseizoen leiden tot overbelasting van bepaalde gebieden. Deelnemers maken zich zorgen over de toename van vakantieparken in de provincie. Drukke op de stranden en in populaire toeristische

bestemmingen kan leiden tot verkeerscongestie en moeilijkheden voor lokale bewoners om van deze voorzieningen te genieten.

- Geluidsoverlast: In populaire toeristische gebieden kan geluidsoverlast, vooral in de zomermaanden, een probleem zijn.
- Gezondheid en Natuur: Deelnemers noemen schone lucht en de verbinding met de natuur, land en zee als factoren die bijdragen aan het welzijn en de gezondheid van de bewoners. Er wordt opgemerkt dat er behoefte is aan meer natuurontwikkeling.
- Horizonvervuiling: Hoewel windenergie duurzaam is en bijdraagt aan milieudoelstellingen, vinden deelnemers dat deze windmolens de horizon kunnen vervuilen en het uitzicht aantasten.
- Voorzieningen en werkgelegenheid: Het landelijke karakter en kleinschaligheid betekent dat op sommige plekken in Zeeland voorzieningen en werkgelegenheidsopties beperkter zijn dan in stedelijke gebieden zoals de Randstad. Dit kan leiden tot pendelen voor werk of beperktere toegang tot gespecialiseerde diensten.
- Inzet van extra "kernenergie": er zijn wisselende reacties op de komst van nieuwe kerncentrales in Zeeland.
- Kleine dorpskernen verdienen extra aandacht: Sommigen pleiten voor meer aandacht voor de kleine dorpskernen in Zeeland.

Deelnemers geven aan dat wonen in de provincie ervaren wordt als positief vanwege de prachtige natuur, rust, ruimte en nabijheid van de zee. Ze waarderen de vriendelijke gemeenschap en schone lucht, en de betaalbaarheid van wonen in vergelijking met andere delen van Nederland. Ze genieten van de recreatieve en culturele mogelijkheden in de regio en de balans tussen natuur, landbouw en industrie die voor variatie in het landschap zorgt. Tegelijkertijd zien ze uitdagingen waarmee ze geconfronteerd worden. De groeiende aanwezigheid van vakantieparken vergroot de drukte en kan lokale gemeenschappen veranderen. Er is behoefte aan meer aandacht voor natuurontwikkeling en er lijken zorgen over de mogelijke inzet van extra kernenergie, wat veiligheids- en milieukwesties oproept. Er is ook de roep om kleine dorpskernen te ondersteunen en te laten gedijen in Zeeland.

Quotes van deelnemers:

'Ik vind Zeeland een fijne plek om te wonen door de ruimte, het landschap. De gemoedelijke sfeer, lage criminaliteit, weinig files en genoeg te doen vanwege de toeristische faciliteiten die ook voor inwoners leuk zijn.'

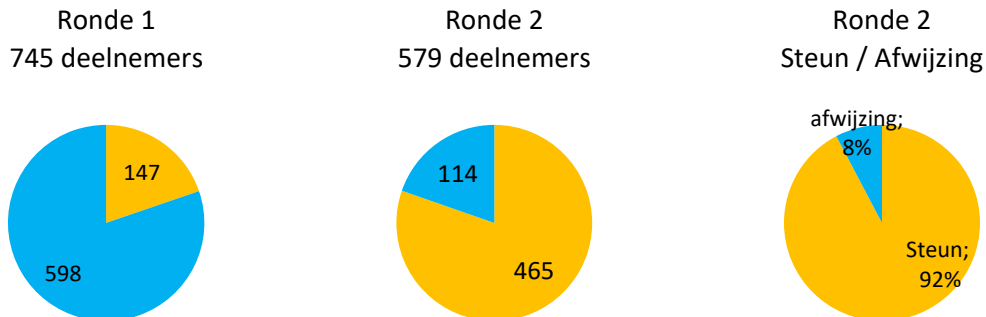
'De zee om de hoek, dat je daar kan uitwaaien en weer fris ervandaan kan komen'

'Rust, natuur, mensen vertrouwen elkaar nog en gaan uit van eerlijkheid. Bijna geen files'

'Het mooie licht, het vele water en de vriendelijke mensen zijn positief. Minder positief: grote toename van vakantieparten en te weinig natuurontwikkeling. Inzet van extra "kernenergie" past zeker niet. Kleine dorpskernen verdienen extra aandacht.'

Cluster 1.3 Onderwerpen: “Open” “Kleinschalig” “Opgroeien” “Woonomgeving” “Omgeving”

De vraag was: ‘Wat vind je zo fijn aan Zeeland? Omschrijf dit in je eigen woorden en denk aan bijvoorbeeld wonen, werken en vrijetijdbesteding.’

De woorden “Open” en/of “Kleinschalig” en/of “Opgroeien” en/of “Woonomgeving” en/of “Omgeving” zijn in ronde 1 door 147 deelnemers in hun antwoorden genoemd (zie afbeelding 1). In ronde 2 hebben 465 deelnemers hierop gereageerd (zie afbeelding 2). In totaal hebben 92% van deze antwoorden in ronde 2 steun ontvangen en is 8% afgewezen (zie afbeelding 3).

Argumenten die mensen herhaaldelijk in hun antwoord noemen zijn:

- **Ruimte en openheid:** Deelnemers waarderen de ruimte, open landschappen, weidsheid en de nabijheid van water in Zeeland. Ze beschrijven het als een ideale omgeving om te wonen, werken en recreëren.
- **Rust en kleinschaligheid:** Deelnemers benadrukken de rustige en kleinschalige omgeving in Zeeland. Ze vinden de dorpen en steden prettig om in te wonen en hechten waarde aan de betrokkenheid en sociale contacten tussen mensen.
- **Natuur en landschap:** De natuurlijke schoonheid van Zeeland, met stranden, duinen, landelijke gebieden en de zee in de buurt, wordt als positief ervaren. Deelnemers noemen hierbij de openheid, het groene karakter en de mogelijkheden voor recreatie.
- **Veiligheid:** Deelnemers voelen zich veilig in hun woonomgeving in Zeeland en waarderen de gemoedelijke sfeer en de afwezigheid van drukte.
- **Bereikbaarheid en voorzieningen:** Zeeland wordt geprezen vanwege de goede bereikbaarheid, betaalbare huisvesting en voldoende voorzieningen in de buurt.
- **Gemeenschapsgevoel:** Deelnemers benadrukken de sociale samenhang en het verenigingsleven in hun dorpen en steden, waar mensen naar elkaar omkijken.
- **Relatieve rust in vergelijking met de randstad:** Deelnemers waarderen het feit dat Zeeland minder dichtbevolkt is en dat ze dicht bij het strand en de natuur kunnen wonen zonder lange files.
- **Natuurbehoud en ruimtelijke planning:** Deelnemers benadrukken het belang van het behouden van de openheid en het vermijden van horizonvervuiling door hoge gebouwen en industriële activiteiten.

Deelnemers geven aan de rust, ruimte, openheid, kleinschaligheid, en de natuurlijke omgeving van Zeeland te waarderen. Ze benadrukken de kwaliteit van leven in de provincie, de mogelijkheden om te wonen, werken en recreëren, en het gevoel van veiligheid. Deelnemers genieten van de nabijheid van water, strand en groene landschappen. Er is ook waardering voor de lokale gemeenschappen en de sociale contacten die men daar heeft. Het behoud van de open ruimte en de natuurlijke omgeving

wordt als belangrijk beschouwd. Deelnemers benoemen ook zorgen over specifieke zaken, zoals toerisme, hoogspanningsmasten en de mogelijke komst van nieuwe kerncentrales. Over het algemeen lijken mensen te genieten van wat Zeeland te bieden heeft en willen ze dat behouden.

Een aantal willekeurige quotes van deelnemers:

'Kleinschaligheid, alles op korte afstand terwijl je toch niet in een stad hoeft te wonen. Open landschappen en de zee in de buurt.'

'Zeeland heeft een duidelijke identiteit en eigenheid. Er is samenhang en er zijn mogelijkheden om de leefomgeving ook voor toekomstige generaties te behouden. Iedere gemeente heeft unieke eigenschappen die samen zorgen voor een Zeeland waar ik trots op ben'

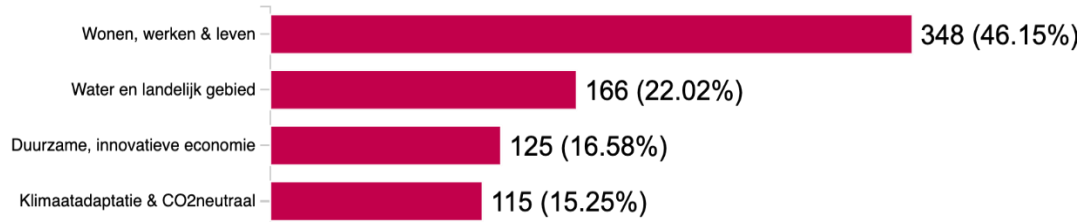
'Ik voel me thuis in het dorp en neem deel aan het verenigingsleven. Ik geniet van de ruimte, uitzicht en het warmere klimaat. Ik woon riant, en ben er aan gewend geraakt om te reizen voor werk. De omgeving nodigt uit om dicht bij huis te recreëren.'

'Niet zo dichtbevolkt als de randstad. Lekker dicht bij strand en duinen. Op de fiets naar het werk en geen lange files. Genoeg plaatsen om lekker hard te kunnen lopen wandelen of fietsen. In de zomer gezellig met alle toeristen.'

Vraag 2

De provincie is al aan de slag met deze thema's. Op welke van de vier thema's moet er volgens jou EXTRA ingezet worden als de huidige kerncentrale langer open blijft en er twee bijkomen? Kies er één, en geef aan waarom die belangrijk is voor jou.

Resultaat

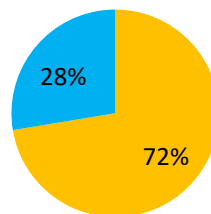

Het overgrote deel van de deelnemers (46%) vindt dat de provincie EXTRA moet inzetten op het thema 'Wonen, werken & leven'.

Meest genoemde woorden uit het thema wonen, werken & leven:

"industrie" "toekomst" "omgeving" "schoon" "leefba" "dorp"
"generatie" "overvol" "stad" "uitbreid" "open" "mooi"
"water" "levendig" "balans" "karakter" "inwoner" "gezond"
"natuur" "lucht" "voorziening" "woning" "werkgelegenheid"
"landschap" "kernenergie"

Score ronde 1

De onderwerpen zijn te vinden in 72% van de antwoorden in ronde 1.

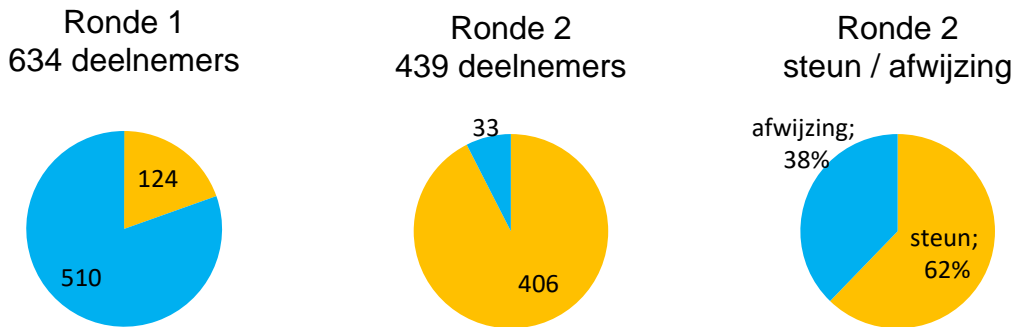
Om een beter inzicht te krijgen in de verschillende onderwerpen hebben we onderzocht welke onderwerpen in relatie tot elkaar staan en hebben we ze ondergebracht in clusters.

De onderwerpen zijn als volgt samengevoegd:

- Cluster 2.1: Industrie, Kernenergie en Duurzaamheid
- Cluster 2.2: Leef, werk en woonklimaat
- Cluster 2.3: Natuur en Balans

Cluster 2.1 Onderwerpen: “Industrie” “kernenergie” “duurzaamheid”

De vraag was: ‘De provincie is al aan de slag met deze thema's. Op welke van de vier thema's moet er volgens jou EXTRA ingezet worden als de huidige kerncentrale langer open blijft en er twee bijkomen? Kies er één, en geef aan waarom die belangrijk is voor jou.’

De woorden “Industrie” en/of “Kernenergie” en/of “Duurzaamheid” zijn in ronde 1 door 124 van de deelnemers in hun antwoorden genoemd (zie afbeelding 1). In ronde 2 hebben 406 de deelnemers hierop gereageerd (zie afbeelding 2). In totaal hebben 62% van de antwoorden in ronde 2 steun ontvangen en is 38% afgewezen (zie afbeelding 3).

Argumenten die mensen herhaaldelijk in hun antwoord noemen zijn:

- **Behoud van leefbaarheid en ruimte:** het belang van het behouden van de rust en ruimte in dorpen en het beschermen van de leefbaarheid.
- **Inzet op duurzame alternatieven:** Er wordt gepleit voor investeringen in duurzame energiebronnen zoals waterstofgas, zonne-energie en windenergie als alternatieven voor kernenergie. Er wordt nadruk gelegd op het belang van besparing en verduurzaming in plaats van kernenergie.
- **Balans tussen leefbaarheid, industrie en duurzaamheid:** Er wordt nadruk gelegd op de noodzaak om een evenwicht te vinden tussen recreatie, industrie en de leefomgeving, met oog voort de leefomgeving dat deze niet wordt gedomineerd door industrie of hoogspanningsleidingen.
- **Prioriteit voor lokale belangen:** Er wordt een beroep gedaan op het behartigen van de belangen van de Zeeuwse bevolking. Dat deze voorop moeten staan, met speciale aandacht voor leefbaarheid en lokale middenstand.
- **Zorgen over landschapsvervuiling:** Er worden zorgen geuit over de impact van kerncentrales en hoogspanningsleidingen op het landschap, met name in landelijke gebieden.
- **Kritiek op kernenergie:** Er is bezorgdheid geuit over kernenergie, waarbij gewezen wordt op de niet-duurzame aspecten, zoals het radioactieve afval en de milieu-impact van uraniumwinning en transport. Kernenergie wordt genoemd als een risico voor de leefomgeving en het klimaat.
- **Debat over kernenergie:** Er is verdeeldheid over de toepassing van kernenergie, het wordt enerzijds gezien als een belangrijke bijdrage aan de klimaatdoelen en anderzijds zijn er zorgen over de veiligheid en het afvalprobleem.

Een aantal willekeurige quotes van deelnemers:

"Willen we ons Zeeland voor onze (klein) kinderen willen behouden, zullen we harde en duidelijke keuzes moeten maken. Dat zal en moet pijn doen. Is er ruimte voor grootschalige industrie in dit gebied, gaan we kijken naar alternatieven?"

'Ik ben niet tegen kernenergie, langer openhouden en nieuwbouw, vooral van belang voor mij is dat de bouw binnen het havengebied blijft en niet meer overlast gaat geven. Ik ben zwaar tegenstander van koeltorens en nieuwe/meer hoogspanningsmasten.'

'Om een goede maatschappij te behouden is bedrijfsleven belangrijk naast het toerisme. Om in toekomst bijdrage te leveren moet bedrijfsleven duurzaam zijn en innovatie is daar essentieel in. Ook in het denken over "oude" industrieën en technologieën.

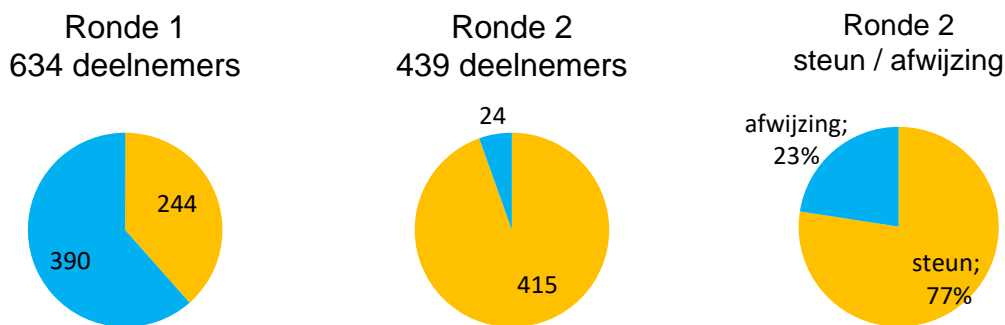
'Kernenergie is momenteel de enige optie om de CO2 doelstellingen te halen. Het is een constante energiebron die onafhankelijk is van het weer, zon en wind. Met alleen zonne-energie en windenergie kom je er niet.

'Kernenergie kan een zegen en vloek zijn voor leefomgeving en klimaat. Compensatie moet dan ook komen van maximale inzet op gezonde leefomgeving en klimaat. Duurzame industrie en mobiliteit

'Kernenergie is niet schoon, niet duurzaam en niet circulair; verhoogt het risicoprofiel (nu al 2e gevaarlijkste) van Zeeland; belemmert de duurzame innovatie van de Zeeuwse industrie; nucleair zal het klimaat niet redden, te marginaal en te laat'

Cluster 2.2 Onderwerpen: “Toekomst” “omgeving” “leefbaar” “dorp” “generatie” “overvol”
 “stad” “uitbreid” “levendig” “balans” “karakter” “inwoner” “voorziening” “woning”
 “werkgelegenheid”

De vraag was: ‘De provincie is al aan de slag met deze thema’s. Op welke van de vier thema’s moet er volgens jou EXTRA ingezet worden als de huidige kerncentrale langer open blijft en er twee bijkomen? Kies er één, en geef aan waarom die belangrijk is voor jou.’

De woorden “Toekomst” en/of “omgeving” en/of “leefbaar” en/of “dorp” en/of “generatie” en/of “overvol” en/of “stad” en/of “uitbreid” en/of “levendig” en/of “balans” en/of “karakter” en/of “inwoner” en/of “voorziening” en/of “woning” en/of “werkgelegenheid” zijn in ronde 1 door 244 van de deelnemers in hun antwoorden genoemd (zie afbeelding 1). In ronde 2 hebben 415 deelnemers hierop gereageerd (zie afbeelding 2). In totaal hebben 77% van de antwoorden in ronde 2 steun ontvangen en is 23% afgewezen. (zie afbeelding 3).

Argumenten die mensen herhaaldelijk in hun antwoord noemen zijn:

- **Leefbaarheid en behoud van de leefomgeving:** Er wordt benadrukt dat het behoud van de leefbaarheid en het milieu van Zeeland cruciaal is voor toekomstige generaties. Er wordt gewezen op de noodzaak om de impact van nieuwe kerncentrales op het landschap en de leefomgeving te minimaliseren. Duurzame economische groei moet hand in hand gaan met het behoud van de natuurlijke omgeving.
- **Kernenergie:** Er zijn verdeelde meningen over kernenergie, waarbij sommigen het als een schone en betrouwbare energiebron beschouwen die de toekomst van Zeeland kan ondersteunen, terwijl anderen bezorgd zijn over de impact op het milieu en de veiligheid. Volgens de deelnemers moet compensatie voor de bouw van nieuwe kerncentrales worden ingezet voor duurzaamheid en klimaatadaptatie.
- **Economie en werkgelegenheid:** Er wordt aangegeven dat de economische ontwikkeling van Zeeland belangrijk is voor de toekomstige generaties. Er wordt gewezen op de noodzaak van werkgelegenheid en economische groei, maar met behoud van een gezonde leefomgeving.
- **Wonen en betaalbare woningen:** De behoefte aan betaalbare woningen wordt benadrukt, zowel voor jongeren als ouderen, om de aantrekkingskracht van Zeeland voor toekomstige generaties te behouden. Er wordt opgeroepen tot behoud van het landelijke karakter en de dorpskernen.
- **Infrastructuur en mobiliteit:** Verbeteringen in infrastructuur, met name in het openbaar vervoer, worden als cruciaal gezien om de leefbaarheid en bereikbaarheid voor toekomstige generaties te waarborgen.
- **Natuur en milieu:** Er is een oproep om te handelen tegen de klimaatverandering en de negatieve gevolgen voor Zeeland, met aandacht voor zaken als dijkverhoging, verzilting, en het creëren van een aantrekkelijk klimaat voor toerisme.
- **Jeugd en onderwijs:** Het belang van onderwijs en kansen voor jongeren om in Zeeland te blijven wordt benadrukt voor de toekomst van de provincie.

- Toerisme en recreatie: Er wordt aangegeven dat het toerisme in balans moet worden gehouden met de leefbaarheid, waarbij de natuurlijke omgeving wordt beschermd en massatoerisme moet worden voorkomen.
- Innovatie en duurzaamheid: Duurzaamheid en innovatie worden gezien als essentieel voor de toekomst van Zeeland en de volgende generaties.

Een aantal willekeurige quotes van deelnemers:

'We hebben maar een wereld en daar moeten we goed voor zorgen. Deze moeten we vooral leefbaar houden voor de generaties na ons.'

'Behoud van landelijk gebied, geen verdere horizonvervuiling, minder toerisme, minder vakantieparken, meer vaste bewoners en leefbaarheid in kustdorpen.'

'Milieu- en natuurbehoud zijn essentieel voor het toekomstige leven van onze kleinkinderen en alle daarna komende generaties.'

'Voor elk land is een goed werkende en op de toekomstgerichte economie de basis.'

'Er is ook in Zeeland woningnood, veel recreatie maakt wonen duur, dat moet voor eigen inwoners betaalbaarder gemaakt worden en blijven op lange termijn.'

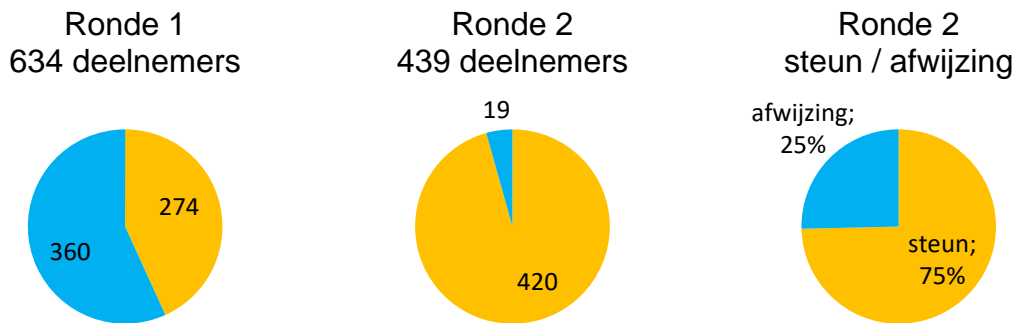
'Zorg voor lokale middenstand en goede verbindingen naar bijvoorbeeld Randstad.'

'Meer woningen voor starters en ouderen, beter openbaar vervoer in het plattelandsgebied.'

'We hoeven hier geen Randstad te worden. Houd het kleinschalig, koester Rust en Ruimte.'

Cluster 2.3 Onderwerpen: Natuur en Balans

De vraag was: 'De provincie is al aan de slag met deze thema's. Op welke van de vier thema's moet er volgens jou EXTRA ingezet worden als de huidige kerncentrale langer open blijft en er twee bijkomen? Kies er één, en geef aan waarom die belangrijk is voor jou.'

De woorden "Schoon" en/of "Open" en/of "Water" en/of "Balans" en/of "Gezond" en/of "Natuur" en/of "Lucht" en/of "Landschap" zijn in ronde 1 door 274 van de deelnemers in hun antwoorden genoemd (zie afbeelding 1). In ronde 2 hebben 420 deelnemers hierop gereageerd (zie afbeelding 2). In totaal hebben 75% van de antwoorden in ronde 2 steun ontvangen en is 25% afgewezen (zie afbeelding 3).

- Argumenten die mensen herhaaldelijk in hun antwoord noemen zijn Landelijk Zeeland: Deelnemers noemen de waarde van Zeeland als een landelijke provincie met een sterke band met water. Er wordt benadrukt dat het landelijke karakter moet worden behouden en voorkomen moet worden dat Zeeland overbevolkt raakt. Het behoud van de ruimtelijke kwaliteit en het voorkomen van horizonvervuiling komen naar voren.
- Schoon Water en Natuurbehoud: Schoon water en het behoud van natuurgebieden worden als essentieel benoemd. Er zijn zorgen over waterkwaliteit en de gevolgen van vervuiling voor de natuur.
- Duurzaamheid en Milieu: Deelnemers benoemen duurzame energiebronnen en er is bezorgdheid over kernenergie. Er wordt gepleit voor investeringen in schone energiebronnen, zoals zonne-energie, windenergie, waterstof en het verminderen van de ecologische voetafdruk. De noodzaak wordt benoemd dat Zeeland actief bijdraagt aan de strijd tegen klimaatverandering.
- Leefomgeving en Leefbaarheid: Leefbaarheid, gezondheid en de balans tussen wonen, werken en recreëren worden als belangrijk genoemd. Deelnemers uiten zorgen over de impact van industriële uitbreiding en uitbreiding van recreatie op de leefomgeving. Overlast van industriële activiteiten, zoals geluid en koeltorens, wordt als zorgwekkend ervaren en kan de leefbaarheid in Zeeland aantasten. Benadrukt wordt het belang van het creëren van een schone en gezonde omgeving voor toekomstige generaties.
- Infrastructuur en Openbaar Vervoer: Er wordt aandacht gevraagd voor de noodzaak van goede infrastructuur, beter openbaar vervoer en gezondheidszorg, vooral op het platteland.
- Natuur en Biodiversiteit: Het behoud van de natuur en het bevorderen van biodiversiteit komen naar voren als prioriteiten.
- Gezondheid en Veiligheid: Er is bezorgdheid over gezondheid, veiligheid en de mogelijke gevolgen van klimaatverandering, met name de stijging van de zeespiegel. Het beheer van water en de bescherming tegen overstromingen zijn belangrijke aandachtspunten, vooral gezien de geografische ligging van Zeeland.

- Balans Tussen Ontwikkeling en Leefbaarheid: Deelnemers benoemen het belang van evenwicht tussen economische ontwikkeling en leefbaarheid. Er wordt gepleit voor een duurzame en innovatieve economie. Zeeland als een voorbeeld van een natuur inclusieve economie.

Een aantal willekeurige quotes van deelnemers:

'Infrastructuur, openbaar vervoer en gezondheidszorg zijn erg belangrijk. Daarbij moeten vakantieparken etc niet ongebreideld uitbreiden. Het gaat ten koste van leefbaarheid.'

'Gezond, eigenheid van de provincie, biedt extra mogelijkheden voor de toekomst en mag niet 'onder water' verdwijnen'

'Je kunt een hele mooie provincie hebben, maar je moet er ook kunnen wonen en werken. Een nieuwe Zeelandbrug of een tweede tunnel. Voor de oudere mensen betere zorg. En openbaar vervoer dat is in Zeeland wel belangrijk.'

'Zeeland is een fijne provincie om te wonen maar geen schone. Er is veel luchtverontreiniging door de verschillende havens. Het milieu is in mijn ogen het grootste probleem. Er zal echt iets gedaan moeten worden. Door ons allemaal!'

'Ik vind dat de huidige centrale open mag blijven tot er groene alternatieven zijn, ik vind dat we onze ecologische voetafdruk moeten verkleinen. Ik vind dat de generatie na ons niet op moeten zadelen met onze rupsje nooit genoeg mentaliteit.'

'Leefbaarheid mn op het platteland is belangrijk, ruimte niet 'vol' bouwen . Samenspraak met natuurbeheerders, bewoners, boeren. Onontkoombaar dat Zeeland niet "alles" kan bieden qua werk, gezondheidsvoorzieningen, scholen.'

'Sinds de Deltawerken voelen Zeeuwen zich veilig voor dreiging van het water. Door opwarming van de aarde en stijging van de zeespiegel kan dat veranderen. Dit thema heeft overal extra inzet nodig, maar zeker in Zeeland.'

'Schoon water en natuurgebieden zijn van levensbelang.'

'Met de komst van de centrales intensificeert de industrie, daar moet aan de andere kant meer ruimte voor de natuur voor terugkomen.'

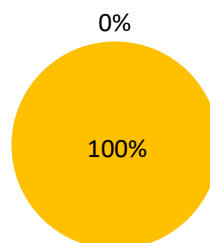
Vraag 3

Heb jij nog goede ideeën of is er verder nog iets dat je kwijt wil aan de provincie wat kan helpen bij het opstellen van kansen en voorwaarden?

Meest voorkomende woorden:

"zeeland"	"provincie"	"energie"	"zorg"	"natuur"	"inwoner"
"landschap"	"vervoer"	"industrie"	"kernenergie"	"duurza"	"voorwaarde"
"ruimte"	"water"	"investe"	"mens"	"bewoner"	"zorg dat"
"zorg voor"	"investeer in"	"stop met"	"niet meer"	"niet in"	"onder de"
"maasvlakte"	"dus niet"	"inzetten op"	"zet in"	"nodig is"	"behoud van"
"nog meer"	"aandacht"	"maar ook"	"niet op"	"en laat"	"in plaats van"
"en niet alleen"		"kracht"	"nederland"	"verontrust"	"batterij"
"opslag"	"wijk"	"rust"	"ruimte"	"behoud"	"uitbrei"
"afvoerputje"	"stopcontact"	"info"	"gehoord"	"burger"	"bedrijfsleven"
"schone"	"wind"	"zon"	"waterstof"	"woning"	"circulair"
"ecol"	"bepanting"	"schelde"	"risico"	"koelwater"	"bus"
"omwonende"	"draagvlak"	"luister"	"inspraak"	"praten"	"betrek"
"consult"	"communic"				

Score ronde 1

De onderwerpen zijn te vinden in 100% van de antwoorden in ronde 1.

Om een beter inzicht te krijgen in de verschillende onderwerpen hebben we onderzocht welke onderwerpen in relatie tot elkaar staan en hebben we ze ondergebracht in clusters.

De onderwerpen zijn als volgt samengevoegd:

Cluster 3.1: Overheid en inwoner

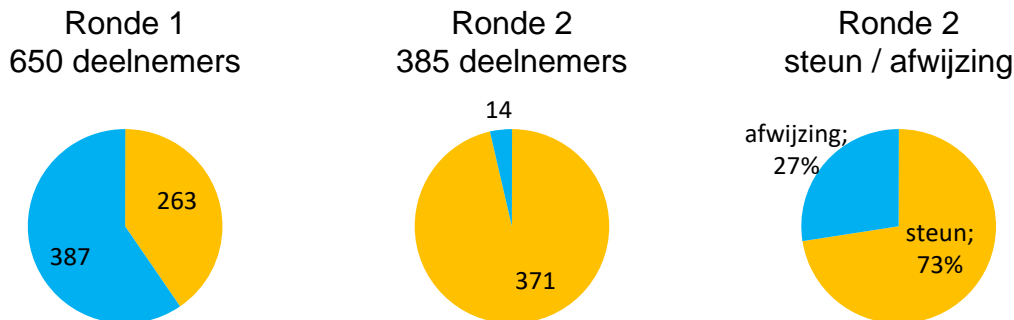
Cluster 3.2: Investeren en Risico's

Cluster 3.3: Participatie communicatie en draagvlak

Cluster 3.4: Natuur en Economie

Cluster 3.1 Onderwerpen: Overheid en Inwoners

De vraag was: 'Heb jij nog goede ideeën of is er verder nog iets dat je kwijt wil aan de provincie wat kan helpen bij het opstellen van kansen en voorwaarden?'

De woorden "Zeeland" en/of "provincie" en/of "Inwoner" en/of "Mens" en/of "Bewoner" en/of "Burger" en/of "Omwonende" en/of "Rijk" en/of "Overheid" en/of "Nederland" en/of "Den Haag" zijn in ronde 1 door 263 van de deelnemers in hun antwoorden genoemd (zie afbeelding 1). In ronde 2 hebben 371 deelnemers hierop gereageerd (zie afbeelding 2). In totaal hebben 73% van de antwoorden in ronde 2 steun ontvangen en is 27% afgewezen (zie afbeelding 3).

Het valt op dat de in vraag 1 en 2 genoemde onderwerpen en thema's ook bij deze open vraag herhaaldelijk worden genoemd.

- **Kernenergie en duurzaamheid:** Er is bezorgdheid over de mogelijke komst van nieuwe kerncentrales in Zeeland en de impact op de leefomgeving, natuur, en veiligheid. Veel mensen willen investeringen in duurzame energieopwekking, zoals zonne-, wind, getijdenergie en waterstof, en zien kernenergie niet als een duurzaam alternatief.
- **Verdeling van lasten:** Er zijn zorgen over de lasten die Zeeland draagt in de energietransitie, terwijl andere gebieden, zoals de Maasvlakte, profiteren.
- **Inspraak en belangen:** Er is een roep om meer inspraak van de inwoners van Zeeland in beslissingen over de energievoorziening en andere zaken die hun leefomgeving beïnvloeden. De belangen en zorgen van de inwoners, vooral degenen die dichtbij de mogelijke nieuwe centrales wonen, moeten serieus genomen worden.
- **Communicatie:** Er wordt kritiek geuit op de communicatie en inspraakmogelijkheden rond de plannen voor kernenergie en andere projecten in Zeeland. Er is een oproep om beter te luisteren naar de inwoners, ondernemers en experts, en om te investeren in onderwijs en bewustwording.
- **Natuur en Zeeuws karakter:** Er wordt gepleit voor behoud van de natuur en het karakter van Zeeland, inclusief het voorkomen van verdere industrialisatie en recreatie-uitbreiding.
- **Infrastructuur en vervoer:** Er wordt aandacht gevraagd voor verbeteringen in de infrastructuur en openbaar vervoer, zodat Zeeland leefbaar blijft en verbonden is met andere regio's.
- **Lokale betrokkenheid:** Er is een roep om betrokkenheid van lokale ondernemers en inwoners bij (bouw)projecten en inspraak in compensatiepakketten.
- **Opleiding en werkgelegenheid:** Er wordt aandacht gevraagd van de provincie Zeeland voor de aandachtspunten duurzaamheid, opleiding en werkgelegenheid.
- **Toerisme:** Er zijn zorgen over verdere uitbreiding van recreatieparken en er wordt aandacht gevraagd voor een balans tussen toerisme en leefbaarheid.

Een aantal willekeurige quotes van deelnemers:

'Afzien van (2) nieuwe kerncentrales. Promoot Zeeland als een energie bewuste provincie met rust, ruimte, groen, ontspanning en niet als een economisch wingebied voor andere streken en industrie. Fijn als je als toerist hier op vakantie komt...'

'We kijken nu alleen naar Zeeland, maar kunnen we de lasten ook delen met de rest van Nederland? Is er ook gekeken naar de intensieve energieverbruikers en of die wel van toegevoegde waarde zijn voor de toekomst van Zeeland? + wat trekken we aan?'

'Geen voorwaarden of goedmakers die over 10 jaar versleten zijn. Denk aan landschap, aan financiële compensatie voor inwoners. Maar ook aan de leefbaarheid tijdens de bouw en wat dat doet. Tot slot: een hele generatie groeit straks op met de bouw.'

'Niet nog meer recreatie woningen en gebieden erbij. De grens is wel bereikt. Niet alles volbouwen. Balans voor de toerist en de Zeeuwse inwoner.'

'Zet nu eindelijk eens de mens & dier op een! Niet winst. Natuurlijk veiligheid op een gedeelde 1e plaats. Laat de natuur niet het onderspit delven.'

'Zorg dat bewoners ook iets hebben aan de verduurzaming van de energiemarkt. Bijvoorbeeld door isolatie te faciliteren, restwarmte te onderzoeken en energieneutraal te bouwen.'

'Zorg voor uitstekende laagdrempelige rechtstreekse snelle openbaar vervoerverbindingen met Rotterdam, Gent, Antwerpen, Breda en voor uitstekend fijnmazig laagdrempelig openbaar vervoer binnen de provincie.'

'Ik smeed u om dit idee stop te zetten. Voor onze kinderen en kleinkinderen. Zeeland is zo mooi, alles is er. Het is genoeg. Zet in op biodiversiteit, schone wateren en laat u alstublieft niet overhalen voor meer kernenergie. Het gaat NOOT MEER WEG!!!'

'Tol vrije tunnel naar Zeeuws Vlaanderen. Is voor de meeste bewoners kostbaar 10 euro of met tag 7 euro. Ik vind dit discriminatie. Iets dergelijks gebeurt echt niet in Heinoord tunnel of elders.'

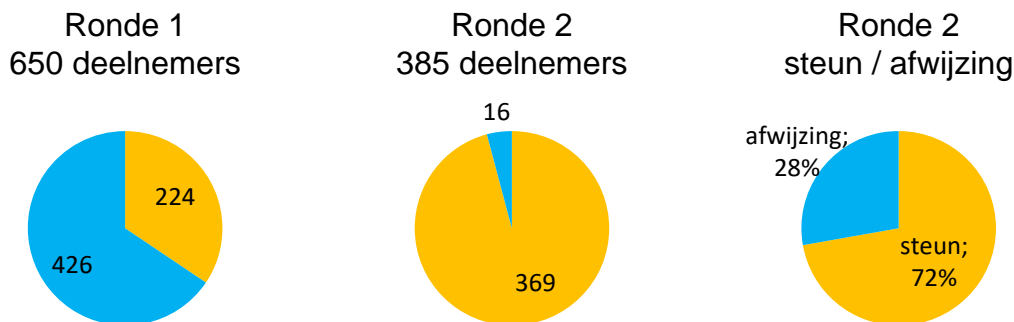
'Aantrekkelijk houden van het landschap voor inwoners en voor bezoekers. Toerisme is belangrijk voor Zeeuwse economie en voor instandhouden van het voorzieningenniveau, maar toeristen komen niet voor een provincie vol stroomkabels, kernreactoren etc.'

'Zie de kleinschaligheid als kans. Stop met hijgerig mee willen doen met de grote jongens. De leefbaarheid van Zeeland staat steeds meer onder druk door invloeden van buitenaf. Laat Zeeland niet uitgebuit worden door Randstedelijke problemen.'

'provincie moet blijven streven naar voldoende opleidingsmogelijkheden voor jongeren zodat ook de jongeren in de provincie blijven. Er moet meer aandacht komen voor banen voor hoger opgeleide personen.'

Cluster 3.2 Onderwerpen: Investeren en Risico's

De vraag was: 'Heb jij nog goede ideeën of is er verder nog iets dat je kwijt wil aan de provincie wat kan helpen bij het opstellen van kansen en voorwaarden?'

De woorden "Zorg voor" en/ of "Zorg dat" en/of "Investeer in" en/of "stop met" en/of "niet meer" en/of "niet in" en/of "onder de" en/of "dus niet" en/of "inzetten op" en/of "zet in" en/of "nodig is" en/of "behoud van" en/of "nog meer" en/of "aandacht" en/of "maar ook" en/of "niet op" en/of "en laat" en/of "in plaats van" en/of "en niet alleen" en/of "behoud" en/of "risico" zijn in ronde 1 door 224 van de deelnemers in hun antwoorden genoemd (zie afbeelding 1). In ronde 2 hebben 369 deelnemers hierop gereageerd (zie afbeelding 2). In totaal hebben 72% van de antwoorden in ronde 2 steun ontvangen en is 28% afgewezen (zie afbeelding 3).

Er zijn veel verschillende onderwerpen en suggesties benoemd met betrekking tot investeringen, compensatie, kansen en voorwaarden bij de bouw van kerncentrales in Zeeland. Een samenvatting:

- Zet in op behoud en verbetering van het leefklimaat in plaats van groei.
- Behoud van het unieke landschap.
- Investeer in ondergrondse energievoorzieningen om het landschap niet te verstoren.
- Investeer in woningisolatie als een prioriteit voor energiebesparing.
- Investeer in natuurgebieden en zet in op uitbreiding van natuurgebieden die geschikt zijn om te overstromen.
- Verbetering van infrastructuur, openbaar vervoer. Zorg voor tolvrije Westerschelde-tunnel.
- Zorg voor de veiligheid van mens, dier en natuur en laat niet hebzucht en kapitalisme domineren.
- Investeer in duurzame en innovatieve energiebronnen, zoals getijden- en zonne-energie, windenergie, waterstof en vermindering van energieverbruik. Maak Zeeland een pionier in duurzame energie. Onderzoek en investeer in waterstofcentrales als alternatief voor kernenergie om kernafval te vermijden.
- Onderzoek en investeer in generatie 4 kerncentrales met minder gevaarlijk afval.
- Beperk de bouw van recreatiewoningen en behoud de balans tussen toerisme en leefbaarheid voor de lokale bevolking.
- Verbetering van de kwaliteit van de Westerschelde en stoppen met verdere uitdieping van de rivier.
- Het behoud van waterkwaliteit en de impact op de landbouw worden genoemd.
- Luister naar de wensen van omwonenden en voorkom dat beslissingen vanuit Den Haag worden opgedrongen. Zorg voor een betere enquête en peiling van de bevolking om hun mening te horen voordat beslissingen worden genomen.

Een aantal willekeurige quotes van deelnemers:

'Investeer in het behoud van het unieke landschap. Dus aan- en afvoer van energie geheel onder de grond, ook die van de nieuwe 380KV. Geen 'stoorzenders' in het landschap. Investeer ipv compenseer. Koester de waardevolle leefomgeving van de Zeeuwen.'

"Zorgen dat het een open landschap blijft waardoor je het gevoel krijgt te kunnen ademen.'

'Schets een zo nauwkeurig mogelijk beeld van de toekomst, van daar uit bereken hoeveel energie nodig is over bv 20 jaar, breng het stroomnet op pijl - stop met luchtfietserij - wensdenken help niet - ga uit van de feiten- kijk ook over de grenzen.'

'Is er inmiddels al een onderzoek gedaan naar de risico's van (zand)bodemvervloeiing? Zeeland op de kaart met innovatie: energie uit zee, wind, zon, gedecentraliseerde energiesystemen en duurzame (bio)landbouw. Benut en bescherm de aanwezige kwaliteit.'

'Draai de braindrain om in een brainimport. Zorg voor voldoende carrière mogelijkheden voor de meeverhuisde partners. Versterk medische opleidingen voor artsen en tandartsen. Versterk de mogelijkheden van praktisch opgeleiden.'

'Het autoverkeer van de vele toeristen moet beter gereguleerd worden, niet meer kunnen parkeren tot bijna onderaan de duinen maar meerder transferia in het aeoeachterlandae en dan met shuttlebus verder naar de kust.'

'Voorwaarde: zorg dat kernenergie (als het er moet komen) een aanvulling/bijdrage is aan alle duurzame energie die in Zeeland aan land komt, dus flexibel inzetbaar. Dat helpt bij optimale benutting van het netwerk.'

'Stel niet alleen eisen aan compensatie aan het rijk maar ook aan Europa. Maak een maatregelen pakket voor tenminste 5 opeenvolgende bestuursperioden. Starten van af nu. Benoem in maatregelenpakket ook wat gemeenten en provincie met inwoner zelf doen!

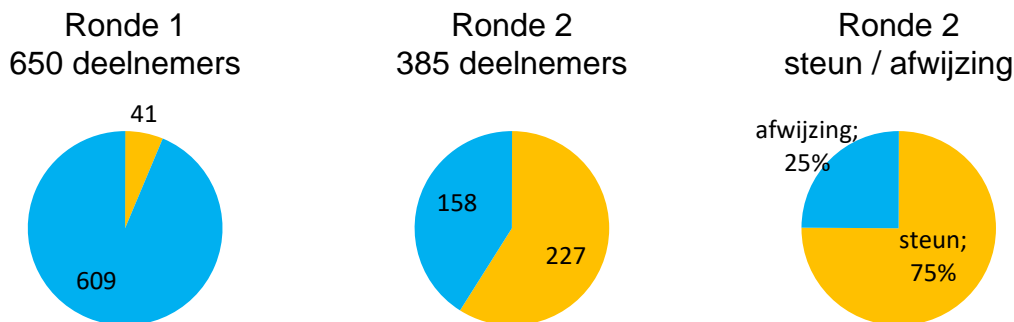
'Ons netwerk en wijze van opwekking van elektriciteit komt uit de vorige eeuw; nodig is systeemwijziging. Niet meer lineair, grootschalige productielocaties en hoogspanningsmasten, maar decentraal, discontinu en tweerichtingsverkeer. voorkom transport.'

'Aantonen nut en noodzaak en ontbreken van duurzamer alternatief. Tekorten stimuleren innovaties dus niet bang zijn maar risico durven nemen (zie gasprijs en effect op verbruik + energiecongestie en kansen op besparen die er liggen!)

'Wees realistisch, zie onder ogen: het past niet op de beoogde zoek locatie. Daarnaast conflicteert de Industriële cluster als geheel in de directe omgeving ernstig met de algemene veiligheid. Dit versus de 2e Maasvlakte waar voldoende ruimte is.'

Cluster 3.3 Onderwerpen: Participatie, communicatie en draagvlak

De vraag was: 'Heb jij nog goede ideeën of is er verder nog iets dat je kwijt wil aan de provincie wat kan helpen bij het opstellen van kansen en voorwaarden?'

De woorden "Participatie" en/of "info" en/of "gehoord" en/of "draagvlak" en/of "luister" en/of "inspraak" en/of "praten" en/of "betrek" en/of "consult" en/of "communicatie" zijn in ronde 1 door 41 van de deelnemers in hun antwoorden genoemd (zie afbeelding 1). In ronde 2 hebben 227 deelnemers hierop gereageerd (zie afbeelding 2). In totaal hebben 75% van deze antwoorden in ronde 2 steun ontvangen en 25% afgewezen (zie afbeelding 3).

Het valt op dat deze onderwerpen in ronde 1 in beperkte mate zijn benoemd en in ronde 2 vaker zijn gezien en hoog zijn gewaardeerd. Het lijkt erop dat er behoefte is aan informatie en communicatie.

- Draagvlak en inspraak: Er wordt benadrukt het belang van het raadplegen van de bevolking door de overheid, het serieus nemen van hun meningen en het peilen van draagvlak voordat beslissingen worden genomen over kernenergie.
- Transparantie en onafhankelijke informatie: Er is een roep om meer transparante en onafhankelijke informatie over de mogelijke impact van nieuwe kerncentrales, zodat inwoners goed geïnformeerde beslissingen kunnen nemen. Er wordt opgeroepen tot het raadplegen van onafhankelijke vakspecialisten die geen deel uitmaken van het bestaande netwerk of gevestigde belangen; er bestaat twijfel over de objectiviteit van bestaande expertise.
- Economische aspecten en lokale betrokkenheid: Er zijn suggesties om lokale ondernemers te betrekken bij bouwprojecten en dat omliggende dorpen voldoende moeten worden gecompenseerd, zodat er meer draagvlak ontstaat.
- Participatie en samenwerking: Er wordt aangedrongen op een integrale aanpak van alle (energie)projecten en het betrekken van belanghebbenden zoals de industrie, boeren en natuurbeheerders.
- Luisteren naar alle perspectieven: Er is de roep om niet alleen te luisteren naar voorstanders van kernenergie, maar ook naar andersdenkenden en experts. Anderzijds wordt er kritiek geuit op milieuorganisaties zoals Greenpeace en wordt hun oppositie tegen kernenergie als schadelijk beschouwd voor de energietransitie en economische ontwikkeling.
- Betrek ouderen: er tekent zich een pleidooi af voor het luisteren naar de oudere generatie in de discussie over kernenergie. Ouderen kunnen waardevolle inzichten en ervaringen delen.
- Angst en besluitvorming: Deelnemers geven het belang aan van besluitvorming die niet is gebaseerd op angst, maar op feitelijke informatie. Er is twijfel of de huidige consultatie geschikt is voor de complexiteit van het onderwerp.

Een aantal willekeurige quotes van deelnemers:

'Luister naar inwoners en doe werkelijk iets met hun ideeën. Ga niet alleen voor het geld. Zeeland wordt door Den Haag niet gezien en gehoord.'

'De provincie moet nu eindelijk eens heldere informatie verstrekken aan de Zeeuwse bevolking over de impact van de komst van 2 nieuwe kerncentrales. We kunnen allerlei voorwaarden stellen, maar aan de daadwerkelijke impact kunnen wij niets veranderen.'

'Niet zozeer blijven hangen aan dure adviseurs maar gewoon praktisch nadenken. En een onderwerp van alle kanten bekijken. Niet alleen luisteren naar degene die het hardst op de trom slaat. en niet alles door een roze bril bekijken.'

'Autonoom denken! - los van wat de grote bedrijven/vervuilers willen en ook politieke partijen/andere overheden. En vooral luisteren naar b.v. Borssele-tot -de kern, hun bevindingen voldoende serieus nemen.'

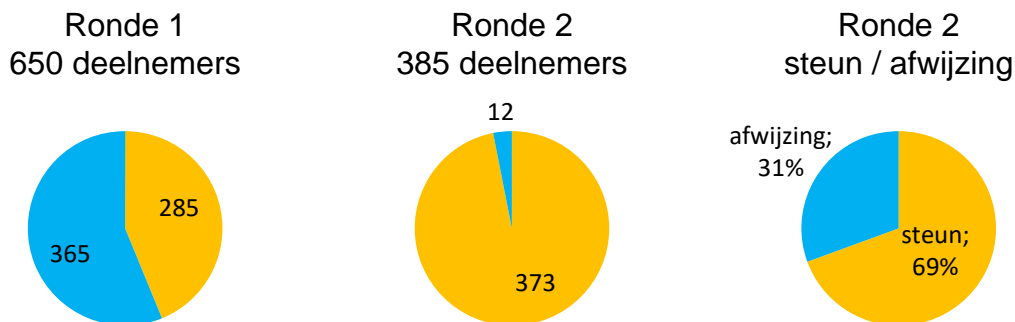
'Ik ben verward door de procedure tot nu toe. Het heeft er alle schijn naar dat de centrales er hoe dan ook komen. Als dat zo is, zal dat geen draagvlak, maar wel veel verzet teweegbrengen.'

'Werk zelf al 2 jaar bij Hinkley point C. Stimuleer lokale economie. Zo plukken dorpen en bewoners ook de vruchten. Communiceer duidelijk en leg keuzes uit. Transparantie is belangrijk.'

'nee, gewoon doen. en niet te veel naar tegenstanders luisteren, die hebben geen oog voor andere zaken'

Cluster 3.4 Onderwerpen: Natuur en Economie

De vraag was: 'Heb jij nog goede ideeën of is er verder nog iets dat je kwijt wil aan de provincie wat kan helpen bij het opstellen van kansen en voorwaarden?'

De woorden "natuur" en/of "landschap" en/of "vervoer" en/of "industrie" en/of "ruimte" en/of "water" en/of "opslag" en/of "wijk" en/of "rust" en/of "bedrijfsleven" en/of "schone" en/of "wind" en/of "zon" en/of "waterstof" en/of "woning" en/of "circulair" en/of "schelde" en/of "toeris" zijn in ronde 1 door 285 van de deelnemers in hun antwoorden genoemd (zie afbeelding 1). In ronde 2 hebben 373 deelnemers hierop gereageerd (zie afbeelding 2). In totaal hebben 69% van deze antwoorden in ronde 2 steun ontvangen en is 31% afgewezen (zie afbeelding 3).

Er is een breed scala aan adviezen en opmerkingen gegeven met betrekking tot deze verschillende onderwerpen. Het valt op dat er zorgen worden benoemd op meerdere onderwerpen.

Hier volgen de meest genoemde onderwerpen en thema's die naar voren komen:

- **Kernenergie:** Er worden zorgen geuit over kernafvalproblemen, veiligheidsrisico's en de lange termijn impact op het milieu. Er wordt aangegeven dat kernenergie niet duurzaam is. Dat er betere alternatieve energiebronnen zijn, zoals energieopslag van wind op zee in plaats van nieuwe kerncentrales. Het vergelijk wordt gemaakt met de Groningse gaswinning. Bezorgdheid is geuit over mogelijke aanslagen of natuurrampen in verband met kerncentrales. Er zijn zorgen over de impact van kerncentrales op het landschap, inclusief hoogspanningsmasten, koeltorens en geluidsoverlast. Leefbaarheid van dorpen en steden lijkt een belangrijk thema. Anderen vinden dat nieuwe kerncentrales nodig zijn om in de energiebehoefte te voorzien en CO₂-uitstoot te verminderen. Er wordt aangegeven dat de provincie economisch kan profiteren van de bouw en exploitatie van deze centrales. De wens is er dat nieuwe kerncentrales Nederlands eigendom blijven en niet worden verkocht aan buitenlandse investeerders. Er is voorgesteld om in te zetten op Thorium-kerncentrales en om onderzoek en ontwikkeling naar Zeeland te brengen.
- **Duurzaamheid en energie:** Er wordt aangedrongen op echte dialoog met inwoners en het sociale aspect van de energietransitie te benadrukken. Er zijn zorgen over de afhankelijkheid van andere landen als energiebronnen niet zelfvoorzienend zijn. De oproep wordt gedaan om meer groene stroom beschikbaar te stellen om de omschakeling naar duurzame energie te ondersteunen. Alternatieve energiebronnen zoals waterkracht, getijde-energie en waterstofproductie worden veelvuldig genoemd. Er wordt aandacht gevraagd voor energieopslag. Er zijn zorgen over de haalbaarheid en kosten van duurzame energieprojecten. En er wordt afgevraagd of duurzame energie de huidige energiebehoefte kan dekken. Er zijn suggesties voor circulaire economie en groene technologieën.
- **Ruimtelijke ordening:** Er zijn suggesties om nieuwe kerncentrales op één locatie te bouwen om landschapsvervuiling te minimaliseren. De oproep wordt gedaan om alles ondergronds te houden om het landschap en de vergezichten te behouden.

- Natuur en landelijk karakter: Deelnemers leggen nadruk op het belang van het behoud van de natuur, herstel van ecologie en behoud het landschap in Zeeland, inclusief suggesties/voorwaarden voor ondergrondse aan- en afvoer van energie om 'stoorzenders' te vermijden. Het voorstel wordt gedaan voor uitbreiding van natuurlijke gebieden in Zeeland.
- Mobiliteit: Er is behoefte aan verbeteringen in de infrastructuur zoals een tolvrije Westerscheldetunnel en er is behoefte aan het verbeteren van het openbaar vervoer om de afhankelijkheid van auto's te verminderen en de bereikbaarheid te vergroten.
- Toerisme en bevolkingsgroei: Er is bezorgdheid over de overmatige groei van toerisme en de invloed daarvan op de leefbaarheid, met name van de kustdorpen.
- Samenwerking: Er wordt nadruk gelegd op het belang van samenwerking tussen gemeenten, industrie, boeren en natuurbeheerders om tot duurzame oplossingen te komen.
- Bewustwording: Er wordt gepleit voor het creëren van meer bewustwording bij de bevolking over energiegebruik en de noodzaak van energie-efficiëntie.
- Leefbaarheid in Dorpen: Naar voren komt bezorgdheid over de leefbaarheid in dorpen, vooral in de Sloedorpen, en de wens voor compensatie als er nieuwe kerncentrales komen.
- Bedreigingen en Eerlijkheid: Er wordt benadrukt dat de provincie open moet zijn over de bedreigingen van de ontwikkelingen die worden waargenomen door bijvoorbeeld gemeenten, waterschappen en ondernemers.
- Economische Ontwikkeling en Industrie: Er wordt gepleit voor de promotie van Zeeland als vestigingsplaats voor bedrijven.
- Zorg voor de Jeugd: Er is bezorgdheid over de leefbaarheid voor de jeugd en de vraag om aandacht te besteden aan de behoeften van jongere inwoners onder andere geschikte woningen.
- Kleinschalige Oplossingen: Deelnemers benadrukken het belang van kleinschalige, zelfvoorzienende woonvoorzieningen en zelfvoorziening in het algemeen.
- Ondergrondse Kabels en Verborgene Windmolens: Er wordt voorgesteld om kabels ondergronds te leggen en windmolenparken buiten het zicht te plaatsen.
- Duurzaamheid en Milieubescherming: Deelnemers lijken duurzaamheid, milieubescherming en het voorkomen van vervuiling als belangrijk te beschouwen.
- Verstandige Besluitvorming: Er wordt aandacht gevraagd voor de noodzaak om praktisch te denken en gezond verstand te gebruiken bij de besluitvorming.

Een aantal willekeurige quotes van deelnemers:

'Woningbouw, duurzaam, circulair, ecologisch, zoveel mogelijk lokaal. Denk: Wadies, water vasthouden, ontlasten van riool, waterdoorlatende bestrating (Doorgroeistenen of schelpenpaden), groen dak op nieuwe woningen, permacultuur beplanting.'

'Zorg dat er in Zeeland rust, ruimte, schone mooie natuur overblijft.'

'Geen kernenergie; versterken netwerk tennet; beter openbaar vervoer; minder gif op landbouw; invloed waterschap op klimaatadaptatie peilbeheer; versterken economische zelfstandigheid provincie; betere balans waterveiligheid en meebuigen zeewtrstijging.'

'Snel het electriciteitsnet (internationaal koppelnet) op orde brengen om waterstoffabrieken, en andere industrie te voorzien van energie.'

'Meer woningen bouwen. Gewone huizen, dus geen tiny houses en dat soort onzin. Starters en gezinswoningen.'

'Het gaat nu over de kerncentrales maar er zijn nog veel meer plannen voor het sloegebied, de waterstof fabriek, aanlanding wind vanaf zee, groot vrachtwagen parkeerplaats enz. Het lijkt wel of iedereen maar wat doet en er niet wordt samengewerkt.'

'Kansen toerisme en burgers in gezond evenwicht. Het moet leefbaar blijven voor de Zeeuwen. Een goed en betaalbaar OV zonder belachelijke hubs deeltaxis deelfietsen enz. Het huidige plan jaagt de mensen de auto in.'

'Bevolking inzicht geven in noodzaak van bijkomende productie van elektriciteit die lokaal verbruikt wordt door de verduurzaamde Zeeuwse industrie.'

'Ga zo snel mogelijk voor uitbreiding van de kerncentrales. Minder stikstofuitstoot, minder energie opwekking met landschappelijk erg vervuilende methodes, zoals windmolens en zonnepaneelweiden.'

'Door innovatie kunnen we de natuur en het milieu verbeteren en gezonder maken. ook zullen we moeten consuminderen om de natuurlijke reserves te sparen.'

'Stroomkabels door de Oosterschelde, niet over land. Energieopwekking en distributie daar waar het nodig is, dus NIET in Zeeland.'

'Het huidige concept met energie op vrijmarkt moet gestopt worden. Er moet een min en max prijs voor energie komen op basis van kost prijs +. Creeer stabiliteit en geef zo ruimte aan samenleving en economie te kunnen draaien en constant innoveren.'

'Ik maak me zorgen over de gezondheid. We krijgen binnen Zld van alle kanten vervuilde lucht en water (ZV , Bel, ZH) Ook mbt de veiligheid van de kerncentrale en de gevolgen voor de gezondheid. Ik ben tegen open laten of groei vd kerncentrale(s).'

Bijlage 2: Participatie ladder Arnstein

(vereenvoudigde weergave en toelichting vanuit perspectief van kennisniveau)

Afb. De Participatieladder van Arnstein

Als we kijken naar de Participatieladder van Arnstein, dan is het uitgangspunt bij Participatie: hoe hoger op de ladder, hoe meer kennis er nodig is voor een gelijkwaardige participatie met de verschillende participanten. De ladder is geen 'statisch' instrument, maar kan helpen met het vormgeven van het participatieproces. Hij kan situationeel en op onderdelen verschillend worden ingezet in een participatieproces.

Een voorbeeld: *Bij de herinrichting van een plein wordt de buurt gevraagd om mee te denken welke functies het plein zou moeten hebben. (Adviseren), vervolgens worden deze vertaald in een drietal ontwerpen en wordt de buurt gevraagd te kiezen (Mee beslissen), het uiteindelijke ontwerp wordt aanbesteed en uitgevoerd (informeren) en voor de opening wordt een budget beschikbaar gesteld dat door de buurt gebruikt mag worden voor een feestelijke opening (zelf organiseren).*

Co-creatie, meebeslissen en zelforganisatie (de drie hoogste treden) worden vooral toegepast als er sprake is van inwoner/burgerinitiatieven. Kennis is daar over het algemeen bij alle participanten aanwezig, goed georganiseerd of deze wordt gefaciliteerd. Het verschil in de drie treden vind je in de besluitvorming.

De trede onder co-creatie is adviseren: deze trede wordt over het algemeen toegepast als er veel (gebruikers/ervaring) kennis zit bij de bevroegde groep. De uiteindelijke besluitvorming blijft bij de initiatiefnemer.

De trede eronder is die van consultatie. Het basisprincipe van consultatie is raadplegen: een idee, voorstel of plan wordt aan een groep voorgelegd en de groep mag daarop reageren. Uiteindelijk is het aan de initiatiefnemer om te bepalen hoe ze met die reacties omgaan.

Informeren is de laatste trede op de ladder. Deze trede is in te zetten in bepaalde fasen van het participatieproces.

Bijlage 3 Bereik Communicatiecampagne

Om inwoners van Zeeland te informeren over de 'consultatie kernenergie' is er ingezet op betaalde- en niet betaalde onlinecampagnes en advertenties. De betaalde onlinecampagnes en advertenties staan hieronder weergegeven:

- *DPG-campagne (online banners DPG-media)*

Voor de DPG-campagne is gebruikt gemaakt van twee verschillende soorten advertenties: een banner, die is vooral bedoeld voor de zichtbaarheid van de campagne, en een 'seamless', die lijkt op een redactioneel stuk. Op banners wordt minder snel geklikt dan op de 'seamless', omdat die op een redactioneel stuk lijken. Banners zijn wel goed te gebruiken voor de herkenbaarheid en zichtbaarheid van de campagne. Daarom is in deze campagne gekozen voor een combinatie van beide.

Resultaten banner:

Aantal keer vertoond:	507.042
Aantal keer op geklikt:	764
Klikfrequentie (CTR) ⁴ :	0,15% (relatief hoog voor banners, meestal ligt dit cijfer tussen 0,09 of 0,1% volgens DPG)

Resultaten 'seamless':

Aantal keer vertoond:	506.984
Aantal keer op geklikt:	2.331
Klikfrequentie:	0,46%

Totaal banner en seamless:

Aantal keer vertoond:	1.014.026
Aantal keer op geklikt:	3.095
Klikfrequentie:	0,31%

- *Apparaat en media*

De meeste vertoningen waren op mobiel (432.673), daarna tablet (68.718) en daarna desktop (5.651). De meeste kliks kwamen op www.nu.nl (1.270), daarna Algemeen Dagblad (583), daarna PZC (417) en daarna tv-gids (713) gevolgd door Linda (127).

- *Onlinecampagne Omroep Zeeland*

Omroep Zeeland heeft gedurende de looptijd van de enquête ook banners op hun website geplaatst. Er waren 300.098 vertoningen en 441 clicks. Dat komt neer op een CTR van 0,15%. Dat is net iets hoger dan het gemiddelde van alle banners op de site van Omroep Zeeland in deze periode (0,13%). Meest bekeken op mobiel (251.713), dan desktop (44.725) dan tablet (3.635) en onbekend (25).

- *Offlinecampagne*

Naast de onlinecampagne is ook aandacht besteed aan offline middelen. Er is gebruik gemaakt van busreclame op de 10 Zeeuwse lijnen van 2 t/m 16 oktober. Ook is er een advertentie geplaatst in alle Zeeuwse huis-aan-huisbladen (5 oktober) en twee advertenties in de PZC (2 en 16 oktober). Daarnaast

⁴ *CTR: Click-through rate = aantal klikken gedeeld door aantal keer vertoond

is er gebruik gemaakt van advertenties en/of redactionele artikelen in publicaties en uitgaven van de Provincie die in de bewuste periode zijn verschenen, zoals nieuwsbrieven, kwartaalbladen. Er is gebruik gemaakt van flyers, banners, persberichten en dergelijke. Hoeveel mensen hiermee bereikt zijn is niet te zeggen, maar doel hiervan was om ook 'offline' geïnteresseerden te bereiken.

- *Social media en betaalde campagne social media (bron: provincie Zeeland)*

De pagina www.zeeland.nl/kernenergie 8.323 unieke bezoekers
(tussen 2 en 26 oktober)

Op de social media kanalen van de Provincie Zeeland is op verschillende momenten in verschillende 'posts' aandacht besteed aan de twee rondes waarin geïnteresseerde Zeeuwen konden deelnemen. Van mensen die naar www.zeeland.nl/kernenergie zijn gekomen kwam bijna 30% (27,6) daar naartoe via social media.

Deze 'eigen' berichten zijn als volgt bekeken:

LinkedIn: gemiddeld 2.062 keer per bericht gezien
Instagram: gemiddeld 1.248 keer per bericht gezien
X: gemiddeld 1.074 keer per bericht gezien
Facebook: gemiddeld 3.645 keer per bericht gezien
Youtube videobericht 302 keer bekeken.

Alle materialen van de niet-betaalde onlinecampagnes en offline campagnes zijn ook beschikbaar gesteld aan de dertien Zeeuwse gemeenten, die deze materialen via hun eigen communicatiekanalen hebben verspreid.

Naast (gratis) berichtgeving op onze eigen sociale mediakanalen er is ook ingezet op betaalde 'posts' op Facebook, Instagram en LinkedIn. Het bereik hiervan was:

Facebook/Instagram:

Aantal weergaven: 685.199
Bereik: 129.651
Aantal klikken: 3.765

LinkedIn:

Aantal weergaven: 53.820
Aantal klikken: 308

- *Reacties en deelname aan de consultatie (bron: CircleLytics)*

Via Dialooglink: 2114 keer is op de link geklikt
Totaal aantal actieve deelnemers: 1385

Ronde 1 geklikt, definitief, met bijdrage:	780
Ronde 1 geklikt, definitief, geen bijdrage:	3
Ronde 1 geklikt, niet definitief, met bijdrage:	144
Ronde 1 geklikt, niet definitief, geen bijdrage:	375
Ronde 2 geklikt, met waardering:	602
Ronde 2 geklikt, geen waardering:	198
Respons ratio:	65.5%
Onderbouwingen ⁵ :	5929

⁵ het totaal aantal stellingen dat in ronde 1 is ingediend